

Gentrifiering som bortdrivning

– en kvalitativ studie om hyresgästernas upplevelser av en stadsförnyelseprocess i Mjølnerparken

Gentrification; a development or exclusion?

Doaa Ahmad

Självständigt arbete 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet SLU

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning - masterprogram

Alnarp 2023

(Sejersen, 2018)

Gentrifiering som bortdrivning – en kvalitativ studie om hyresgästernas upplevelser av en stadsförnyelseprocess i Mjølnerparken

Gentrification as expulsion

Doaa Ahmad

Handledare: Lisa Norfall, Sveriges lantbruksuniversitet, landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Gunilla Lindholm, Sveriges lantbruksuniversitet, landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Bitr. examinator: Frederik Aagaard Hagemann, Sveriges lantbruksuniversitet, landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 30 hp

Nivå och fördjupning: A2E

Kurstitel: Independent Project in Landscape Architecture

Kurskod: EX0859

Program: Hållbar stadsutveckling, ledning, organisering och förvaltning - masterprogram

Kursansvarig inst.: Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2023

Omslagsbild: Emma Sejersen

Samtliga illustrationer publiceras med tillstånd från upphovsrättsinnehavaren.

Nyckelord: Mjølnerparken, Hanaskog, Ringen, Gentrifiering, Stadsförnyelse, Bostadspolitik, Ghetto, Social hållbarhet, Social hållbar stadsutveckling, Bostadsotrygghet, Boendesegregation, Folkfördrivning, Tvångsförflyttning, Bortträngning, Etnisk rensning, Boendevillkor

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Fulltexten kommer dock i samband med att dokumentet laddas upp arkiveras digitalt. Om ni är fler än en person som skrivit arbetet så gäller krysset för alla författare, ni behöver alltså vara överens. Läs om SLU:s publiceringsavtal här: <https://www.slu.se/site/bibliotek/publicera-och-analysera/registrera-och-publicera/avtal-for-publicering/>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.

Abstract

This study intends to examine the phenomenon of gentrification and its processes based on the urban renewal project in Mjølnerparken, Copenhagen and in a Swedish context by relating it to the project in Ringen, Hanaskog in Sweden. This through an interview study with tenants and a literature study on gentrification. The analysis tools consist of four theoretical concepts: social sustainable urban development, residential insecurity, residential segregation and displacement/ethnic cleansing. The results show that tenants experience a gentrification process that negatively affects their living conditions, quality of life, rights and living situation by being exposed to displacement, residential insecurity and residential segregation. This is due to the lack of social sustainability aspects. Finally, the study's implications show that Sweden follows similar tracks to Denmark's residential policy, which is an important issue to shed light on in a Swedish context.

Abstrakt

Denna studie ämnar undersöka fenomenet gentrifiering och dess processer med utgångspunkt i stadsförnyelseprojektet i Mjölnerparken i Köpenhamn samt i en svensk kontext genom att relateras till projektet i Ringen, Hanaskog i Sverige. Detta med hjälp av en intervjustudie med hyresgäster och en litteraturstudie om gentrifiering. Analysen görs utifrån fyra analytiska begrepp; social hållbar stadsutveckling, bostadsotrygghet, boendesegregation och folkfördrivning/etnisk rensning. Resultatet av studien visar att hyresgästerna upplever en gentrifieringsprocess som påverkar deras boendevillkor, livskvalitet, rättigheter och livssituation negativt genom att utsättas för folkfördrivning, bostadsotrygghet och boendesegregation. Detta på grund av brister i sociala hållbarhetsaspekter. Slutligen visar studiens implikationer att Sverige följer liknande spår som Danmarks bostadspolitik, vilket är en viktig fråga att belysa i en svensk kontext.

1. Inledning	6
1.2. Mål, syfte & frågeställningar	8
2. Metod	9
2.1. Kvalitativ metod (intervjumetod)	10
2.2. Urvalmetod	10
2.3. Utförandemetod	10
2.4. Analysmetod	11
3. Bakgrund - Litteraturstudie	12
3.1. Stadsförnyelse, förtätning & blandad stad	12
3.2. Begreppet gentrifierings ursprung och definition	13
3.3. Gentrifiering i städer	13
3.4. Konsumtionsförklaringar	14
3.5. Produktionsförklaringar	15
3.6. Stadspolitik och gentrifiering	16
3.7. Gentrifierings negativa konsekvenser	17
4. Analytiska begrepp	19
4.1. Social hållbar stadsutveckling	19
4.2. Bostadsotrygghet.....	20
4.3. Boendesegregation (rassegregation).....	22
4.4. Folkfördrivning & Etnisk rensning.....	22
5. Projekten	23
5.1. Danmarks ghettopolitik	23
5.1.1. Befolkningsgruppering; "västliga" och "icke-västliga"	26
5.2. Mjölnerparken	28
5.2.1. Projektbeskrivning - Stadsförnyelseprojekt i Mjölnerparken.....	29
5.3. Sveriges inspiration av Danmarks stadspolitik	32
5.3.1. Projektbeskrivning – Ett kritiserat svenskt exempel: Ringen, Hanaskog	32
5.4. Kritiken som kommit fram om projekten	35
5.4.1. Mjölnerparken ur boendepåverkans-perspektiv & kritik.....	35
5.4.2. Ringens boendepåverkans-perspektiv & kritik.....	39
6. Resultat & Analys	41
6.1. Ghettoplanens informella processer och implicita fördrivning.....	42
6.1.1. Projektprocessen ur informanternas perspektiv.....	42
6.1.2. Informanternas boendesituation - Rädda situationen eller fördrivas?.....	44
6.2. Livsförödande boendevillkor för hyresgästerna	47
6.3. Ghettopolitikens rasism.....	50

6.3.1. Exkludering från beslutsprocessen och olikvärdiga rättigheter bland hyresgästerna	50
6.3.2. Diskriminering och rasism i vardagen.....	52
6.3.3. Mjölnerparken som en straffarena	54
6.3.4. Ett risktagande stadsförnyelseprojekt.....	55
6.4. Förvrängd mediabild av Mjölnerparken	56
6.5. Sammanfattning	57
7. Dansk stadspolitik i en svensk kontext	59
8. Diskussion & reflektion.....	63
8.1. Resultatdiskussion & slutsatser	63
8.2. Metod- & teoridiskussion	66
8.3. Min forskarroll, idéns ursprung & hur problemet har identifierats och hanterats.....	67
Referenser:	68
Bilaga 1	77

1. Inledning

Gentrifiering är ett fenomen som brukar användas som ett strategiskt verktyg och döljas i andra termer, såsom stadsförnyelse, förtätning eller social blandning, vilket gör att det kan uppfattas som en vanligt förekommande process (Holgersson & Thörn, 2014). Idag finns tydliga tecken på gentrifiering i många stor- och småstäder i Europa (Anguelovski, 2021; Zwięglińska-Gałecka, 2021). Dessa tecken kan exempelvis vara renovering av bostäder och förändrat butiksutbud (Picardo, 2022; Lilja, 2011). En gentrifieringsprocess förändrar stadsdelens fysiska och socioekonomiska karaktär, dess egenskaper, såsom etnisk sammansättning och hushållsinkomst, samt långvariga sociala nätverk och även den specifika kulturella identiteten för området (Picardo, 2022; Kennedy & Leonard, 2001; Lilja, 2011; Hedin, 2010). Därmed genererar fenomenet negativa och kännbara konsekvenser, såsom bortträngning från det gentrifierade området till följd av stigande hyror, levnadskostnader, bolån och fastighetsskatter (Blomé & Annadotter, 2020).

Allt fler innerstäder domineras av socioekonomiskt starkare grupper, medan socioekonomiskt svagare grupper undanträngs i stadens periferi (Lilja, 2011). Områdesutvecklingen i städer har således accelererat i den motsatta riktningen till hållbar stadsutveckling, vilket har en direkt inverkan på bostadsmarknadens dynamik och har med tiden lett till att städer blivit exklusiva, segregerade, homogena och utan den sociala mångfalden (Lilja, 2011; Blomé & Annadotter, 2020). Detta leder till social ojämlikhet och i sin tur påverkar stadens historia och kultur, samt minskar det sociala kapitalet hos olika grupper. Till exempel kan det leda till sociala och ekonomiska utestängningar, hemlöshet, fattigdom och ohälsa (Wrona, 2020; Picardo, 2022; Atkinson et al., 2011; Morris, 2017; NLIHC, 2019). Gentrifiering utmanar alltså upprätthållandet av social hållbar stadsutveckling (Burnett, 1986; Yu et al., 2017; Gu & Zhang, 2021).

År 2018 antog Folketinget i Danmark skarpa politiska åtgärder för att minska antalet utsatta områden och därmed få en bredare sammansättning av invånare i dessa områden. Detta genom en lag som först getts namnet "ghettolag". Ett område som utgör ett av så kallade utsatta ghettoområden är Mjølnerparken som ligger i Köpenhamns centrala delar (Regeringskansliet, 2020; Regeringen, 2018). Området är ett av de 16 hårda gettoområdena i Danmark och genomgår en stor stadsförnyelseprocess (svt Nyheter, 2022-07-22; Polisnytt, u.å.; Nyhetsbyrå Järva, 2022-10-16; Arbetarbladet, 2018-08-09). Målet med stadsförnyelseprocessen är att minska andelen allmännyttiga familjebostäder, eftersom det

tillåts högst 40% i ett ghetto klassificerat område. Bostadsbolaget som äger hyresrätterna i Mjölnerparken har till följd av detta bestämt att sälja hälften av lägenhetsbeståndet i samband med en renovering. För att därtill säkerställa en varierad boendesammansättning ska de prioritera hyresgäster som uppfyller vissa krav (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019; Regeringen, 2018; News Øresund, 2020-02-28; Andersson, 2022 NREP, u.å.). Därmed tvingas ca 300 av 520 familjehushåll att flytta från området (News Øresund, 2019-04-04; Borås Tidning, 2018-03-01). Det har framförts i nyhetsartiklar att detta sker utan samtycke eller adekvat rådgivning och ibland ersättning till hyresgästerna. Dessa förändringar skulle göra att området tas bort från listan över utsatta områden (Picardo, 2022; NREP, u.å.; Dagens byggeri, 2021-10-12; Helhedsplan, 2021).

Danska regeringens "ghettolag" och stadsförnyelseprojektet i Mjölnerparken har väckt kraftiga motreaktioner och oro hos de boende i området (News Øresund, 2019-04-04; Borås Tidning, 2018-03-01). Projektet, bostadsbolaget och ghettokonceptet har även kritiserats från många olika håll, såsom av internationella organisationer, jurister, tjänstemän inom olika sektorer, forskare och politiker. Den skarpa kritiken framhåller att stadsförnyelseprocessen snarare är en uträknad gentrifieringsprocess, trots att det inte är den officiella hållningen (Regeringskansliet, 2020; News Øresund, 2018-01-19; Andersson, 2022; Polisnytt, u.å.; Nyhetsbyrå Järva, u.å.; Arbetarbladet, 2018-08-09). Kritiker menar alltså att Danmarks politik för att förhindra uppkomsten av ett ghettoområde kan vara en inskränkning i mänskliga rättigheter. Därför ifrågasätter de hur utvecklingen i Sverige kommer att se ut (Polisnytt, u.å.; Nyhetsbyrå Järva, 2022-10-16; Arbetarbladet, 2018-08-09). Sverige har redan inspirerats av Danmarks vision för att minska antalet utanförskapsområden (Lunneblad & Sernhede, 2021) och det diskuteras vad Sverige kan lära sig av det, vilket bland annat har en målsättning att skapa socialt blandade områden till år 2030, där färre utomeuropeiska invandrare bor (Lunneblad & Sernhede, 2021; svt Nyheter, 2022-07-22; Andersson, 2022; Polisnytt, u.å.; Nyhetsbyrå Järva, 2022-10-16; Arbetarbladet, 2018-08-09). Eftersom det förekommer en hel del kritik kring Mjölnerparkens projekt blir det aktuellt att undersöka det. Syftet med arbetet är att undersöka fenomenet gentrifiering från boendeperspektiv och hur hyresgästerna som genomgår en sådan stadsförnyelseprocess upplever det samt hur det påverkar deras boende- och livssituation. Vidare är syftet även att diskutera Mjölnerparkens stadsförnyelseprojekt i förhållande till ett svenskt projekt med liknande förutsättningar för att förstå utvecklingen bättre.

1.2. Mål, syfte & frågeställningar

Mål

Målet med arbetet är att undersöka och få en inblick om den pågående stadsförnyelseprocessen i Mjølnerparken i Köpenhamn ur ett boendeperspektiv med fokus på nuvarande boendevillkor, inflytande och projektstyrning, detta görs genom kvalitativa intervjuer. Målet är också att föra en diskussion utifrån ett svenskt perspektiv med ett exempel på ett projekt i Ringen i Hanaskog i Skåne. Vidare redogörs för en litteraturstudie med syfte att skapa förståelse för gentrifiering och hur fenomenet kan påverka en stadsdel och dess boende, med social hållbar stadsutveckling som utgångspunkt.

Syfte

Syftet är att bidra till djupare förståelse för fenomenet gentrifiering, dess processer och konsekvenser, liksom bidra till diskussionen om dansk ghettopolitik och att koppla det till en svensk kontext.

Frågeställningar

1. Hur kan gentrifiering förstås med fokus på hur fenomenet kan påverka de boende i en stadsdel utifrån en social hållbarhetsaspekt?
2. Hur upplever hyresgästerna i Mjølnerparken den pågående stadsförnyelseprocessen med fokus på nuvarande boendevillkor, inflytande och projektstyrning?
3. Hur förhåller sig det svenska projektet Ringen till dansk stadspolitik?

2. Metod

Detta avsnitt redogör för de valda undersökningsmetoderna, beskriver urvalsprocessen och datainsamlingsmetoden samt analysmetoden. För att besvara studiens första frågeställning gjordes en litteraturstudie om hur gentrifisering kan förstås med fokus på hur fenomenet kan påverka de boende i en stadsdel utifrån en social hållbarhetsaspekt. Den andra frågeställningen besvarades med hjälp av intervjuer för att ta reda på hur hyresgästerna upplever den pågående stadsförnyelseprocessen i Mjölnerparken med fokus på nuvarande boendevillkor, inflytande och projektstyrning. Slutligen, för att besvara sista frågeställningen valdes även ett mindre svenskt projekt i Ringen för att undersöka hur det svenska projektet förhåller sig till dansk stadspolitik med Mjölnerparkens stadsförnyelseprocess som jämförande exempel. Detta gjordes genom en dokumentanalys samt en diskussion om projekten. I Ringens stadsförnyelseprojekt sätts det mest fokus på det organisatoriska, omständigheter, påverkan, boendeperspektiv och kritik som förekommit. Undersökningssyftet är således inte enbart att rikta ljus på Mjölnerparkens stadsförnyelseprocess och den danska bostadspolitiken, utan också observera hur det kan förhålla sig till ett svenskt projekt. Skillnaden blir då att Mjölnerparkens stadsförnyelseprojekt blir en fördjupande bakgrund medan det svenska projektet är ett komplement och ett sidoperspektiv för att besvara den tredje frågeställningen. Ringens stadsförnyelseprojekt har valts eftersom det fick kritik som går ut på att projektet är inspirerat av Danmarks stadspolitik och danska projekt, vilket gör det ett relevant exempel i studiens kontext.

2.1. Kvalitativ metod (intervjumetod)

Det var lämpligt att välja en kvalitativ ansats eftersom intervjuer gör att man får en dialog kring ämnet med informanterna samt fångar deras subjektiva upplevelse (Bryman & Bell, 2017). Intervjuer är ett verktyg som ger en djupgående förståelse för informanternas upplevelseperspektiv. Denna kvalitativa metod ger en öppen interaktion där informanten kan utveckla sin mening och förklara. Dessutom ger det informanten möjlighet att klargöra missförstånd och intervjuaren kan ställa följdfrågor. Med detta som utgångspunkt samlades studiens empiri genom telefonintervjuer, vilket gav en tillräcklig bild för att förstå

informerarnas upplevelse och observera hur stadsförnyelseprojektet agerar ur ett socialt hållbarhetsperspektiv. Samtliga informanter föredrog att genomföra intervjuerna via telefon. Studien hade sin utgångspunkt i ett deduktivt angreppssätt och därför formades intervjuguiden utifrån analytiska begreppen som referensram för problemet. Därigenom deducerades teman som utgjorde grunden för intervjufrågorna som ställdes.

2.2. Urvalmetod

Fem djupgående telefonintervjuer gjordes, vilka var hyresgäster som bor eller bodde i Mjölnerparken och som har upplevt eller upplever bortträngning. Två informanter håller på att flytta, den ena vet inte vart den ska ta vägen och den andra vet inte om den ska flytta till en ersättningslägenhet först eller till den avsedda bostaden. En informant har redan flyttat till en nyrenoverad lägenhet i området, en annan har flyttat till en annan stadsdel och en ska flytta till ett annat block i området. Denna variation av informanter har valts för att få olika perspektiv om områdets boendesituationer. Studiens urvalstrategi var ett strategiskt urval. Detta innebär att informanterna som deltog i undersökningen valdes medvetet för att få en rimlig representativ variation. Tre av informanterna kontaktades genom min bekantkrets och övriga informanter hittades utomhus i området. De informerades om studiens syfte samt tillfrågades om de var villiga att genomföra en telefonintervju. Alla som blev tillfrågade gav samtycke och var villiga att medverka.

2.3. Utförandemetod

Intervjuguiden utformades i åtanke av frågeställningarna och de analytiska begreppen, vilket behandlade fyra teman; Upplevelse & påverkan, Boendevillkor (fysiska miljön, trygghet, boendekvalité), Social hållbarhet och Projektets mål & Ghettopolitik. Intervjufrågorna bestod av 20 öppna frågor som var kvalitativt semi-strukturerade. Detta innebär att frågorna var förutbestämda men samtidigt var det öppet för följdfrågor utifrån det som informanterna berättar. Informanterna föredrog att genomföra telefonintervjuer och intervjutiden varade ungefär mellan 30–50 minuter. Intervjupersonerna blev informerade om att de skall vara

anonyma och att empiri skulle enbart användas i undersökningssyfte samt att samtalet skulle spelas in, för att öka studiens validitet. Inga personuppgifter samlades.

I början ställdes frågor om boendesituationen, hur informanterna upplever stadsförnyelseprojektet och processen och hur de påverkas. Vidare ställdes intervjufrågor om boendevillkor, social hållbar stadsutveckling, projektmål och ghettopolitiken (Se bilaga 1). Vidare i studien kommer informanterna att vara anonyma och kallas för 1,2,3,4 och 5.

2.4. Analysmetod

Fyra intervjuer översattes från arabiska i två olika dialekter och turkiska till svenska på egen hand, den femte intervjun gjordes på svenska. Därefter transkriberades alla intervjuer med hjälp av programmet, "Amberscript", vilket skulle göra det enklare än att manuellt transkribera, men intervjuerna blev inte ordagrant transkriberade, därför behövdes en revidering. Detta genom att läsa igenom materialet noggrant i omgångar. Därefter strukturerades den insamlade empirin i en sammanhängande ordning. Efter en genomläsning markerades alla meningsbärande stycken med olika färger för att belysa den relevanta empirin i förhållande till syftet. Materialet tolkades och ett kodningsschema upprättades av den relevanta empirin. Koderna placerades i olika kategorier utgående ifrån motsvarigheter mellan intervjusvaren. Efter kodning och kategorisering granskades intervjusvaren för att reda ut hur koderna av analytiska begreppen och tidigare forskning kunde förknippas. Slutligen filtrerades och sammanställdes alla relaterade och enfärgade koder till flera teman. Analytiska begreppen som användes var social hållbar stadsutveckling, bostadsotrygghet, boendesegregation, folkfördrivning/etnisk rensning.

3. Bakgrund - Litteraturstudie

För att besvara studiens första frågeställning redogörs i detta kapitel en bakgrund om gentrifiering och en litteraturstudie om dess mekanismer, negativa konsekvenser samt sätts fenomenet i förhållande till stadspolitik. Det valdes två olika huvudperspektiv som förklarar vilka mekanismer som finns bakom gentrifiering. Dessa är produktionsförklaringar och konsumtionsförklaringar som beskriver vilka faktorer som samverkar för att förstå gentrifiering, men ingen förklaring är fri från kritik.

3.1. Stadsförnyelse, förtätning & blandad stad

Stadsförnyelse innebär att förbättra specifika områden för att lösa ett komplex av urbana problem, såsom ohälsosamma, bristfälliga eller föråldrade bostäder (Jacobs, 1961; Johnson, 2005). Stadsförnyelseprocesser syftar till att sanera områden med låga fastighetsvärden för att till exempel skapa ny infrastruktur och öka skatteintäkterna (Jacobs, 1961; Johnson, 2005). Det kan bland annat ske i områden som stadsplanerare och lokala myndigheter betraktar som "slumkvarter" med infrastruktur av lägre kvalitet eller upplever urbant förfall. Utvecklingen kan ta formen av nya företag, bostäder eller bekvämligheter.

Stadsförnyelseprogram kan ibland stå emot den naturliga tillväxten av städer (Jacobs, 1961; Johnson, 2005). Exempelvis brukar en stadsförnyelse, förtätning eller social blandning i centrala lägen höja ofta markpriserna och resultera i högre bostadspriser och ökade hyror. Detta kan leda till att boende och verksamhetsutövare inte längre har råd att bo kvar och tvingas därför att flytta därifrån, vilket innebär bortträngning och segregering av socioekonomiskt svaga (Thörn & Holgersson, 2014; Lees, 2014). Detta leder till oavsiktliga eller avsiktliga konsekvenser, såsom gentrifiering (Boverket, 2022; Boverket, 2016; Lees, 2008).

3.2. Begreppet gentrifierings ursprung och definition

Begreppet gentrifiering härstammar från ordet "gentry" som historiskt refererade till människor med en hög social status. Termen "landed gentry" beskrev i Storbritannien ursprungligen markägare som kunde leva på hyresintäkterna från sina egna fastigheter. I

dagens sammanhang populariserades gentrifiering först år 1964 av en brittisk sociolog, Ruth Glass, när hon använde termen för att beskriva inflödet av medelklassmänniskor till Londons arbetarklasskvarter, vilket förflyttade de tidigare invånarna på dessa orter (Picardo, 2022; Lilja, 2011). Gentrifiering kan exempelvis ske till följd av snabb jobbtillväxt, där fler får arbete som påverkar köpkraften positivt, vilket påskyndar och ökar ytterligare jobbtillväxt, stram dynamik på bostadsmarknader, preferens för stadsbekvämligheter, bostadsbrist, ökad trafikstockning eller riktad politik från den offentliga sektorn (Kennedy & Leonard, 2001; Picardo, 2022; Boverket 2022). Det kan också finnas sociala och kulturella faktorer, såsom familjestruktur (Kennedy & Leonard, 2001; Picardo, 2022; Boverket 2022).

3.3. Gentrifiering i städer

Fenomenet gentrifiering kan beskrivas som en planeringsaspekt med ett visst syfte, eller en medveten eller omedveten effekt av en stadsförnyelse. Det innebär att stadsrummet går igenom någon form av förändring samt förklarar och värderar den sociala, fysiska och ekonomiska processen som infinner sig när en stadsdel eller ett kvarter genomgår en förvandling av boendesammansättning, attraktivitet och funktioner (Murphy, 2008; Lees et al., 2008; Holgersson & Thörn, 2014). Denna förändring kan vara en vitalisering av nedgångna, underprivilegerade och ofta rasifierade stadsdelar med historiska låginkomsttagare, men samtidigt generera negativa konsekvenser för boende och verksamhetsutövare. Dessa långtidsboende stadsbor och företag bortträngs från det gentrifierade området till följd av stigande hyror, levnadskostnader, bolån och fastighetsskatter (Blomé & Annadotter, 2020; Kennedy & Leonard, 2001). Enligt Tom Slater (2014) måste man förstå bortträngning för att förstå gentrifiering. Bortträngning innebär att människor som tidigare bodde i ett område som ska gentrifieras måste flytta ut. Det finns tre identifierade orsaker till bortträngning, vilka är (1) hyreshöjningar som tvingar de boende att flytta, oavsett processens stadier, (2) om ett hushåll överger sin bostad som sedan gentrifieras, utesluts liknande hushåll från att flytta in. Så kallad "exkluderande bortträngning" och (3) bortträngningstryck som innebär att långtidsboende känner sig främmande för sitt område på grund av en områdesupprustning (Marcuse, 1985; Slater, 2014).

Fenomenet har införlivats i planeringstrategier för att anpassa och uppgradera stadsrummet till den ekonomiskt drivna ordningen och att stadsförnyelseprojekt används för att skapa nya styrningsformer som gynnar privata intressen (Swyngedouw et al., 2002; Thörn & Holgersson, 2014). Gentrifiering ska inte tolkas som en naturlig eller oundviklig förändring av en stadsdel, utan fenomenet måste ses som förknippat med medvetna kulturella, sociala, ekonomiska och politiska förändringar i samhället (Holgersson & Thörn, 2014; Atkinson, 2002). Enligt Thörn och Holgersson (2014) handlar gentrifieringsstudier om analysen av städers ekonomiska och politiska funktion som har utvecklats så att städer i ökande grad ses som centrala skärningspunkter i den globala ekonomin och som kärnområden för kulturell, politisk och intellektuell utveckling. Denna utveckling har resulterat i en omvärdering av den urbana ekonomin, där staden nu i allt högre grad betraktas som en produkt som behöver paketeras, marknadsföras och säljas.

Det är ett perspektiv som innebär en syn på städer som en nyttomaximerade vara, vilket används på ett sätt som gynnar vissa människor på bekostnad av andra. Gentrifiering kan dock vara väldigt kontroversiell beroende på vilka perspektiv man intar. Det kan alltså generera positiva effekter till en stadsdel och dess boende genom att tillväxten och servicen ökar (Lees, 2000). Således får stadsdelen en avsiktlig social statushöjning genom att locka till sig en mer kapitalstark befolkningsgrupp som tar över kvarteret eller stadsdelen som bebos av en socioekonomiskt svagare befolkningsgrupp. Detta stimulerar den ekonomiska utvecklingen, attraherar företag och sänker brottsligheten. I ett samhälle som genomgår gentrifiering kan även öka medelinkomsten och den genomsnittliga familjestorleken minskar (Lilja, 2011, Hedin, 2010, Clay, 2010; Blomé & Annadotter, 2020). Följaktligen kommer nya företag till området, som har råd med den ökade kommersiella hyran. De vänder sig specifikt till en mer välbärgad bas av konsumenter, vilket ytterligare ökar lockelsen till invånare med högre inkomster och minskar tillgängligheten för de fattiga (Blomé & Annadotter, 2020; Mayer et al., 2016; Davidson & Lees, 2005).

3.4. Konsumtionsförklaringar

Ley (1996) föreslår konsumtionsinriktade teorin som fokuserar på "gentrifierarna" (de som flyttar till ett område under gentrifiering) som aktörer och förklarar egenskaperna hos dem samt vad de konsumerar. Det sägs att dessa människor utför avancerade tjänster (såsom

läkare eller advokater), som tycker om konst, fritid och är intresserade av estetik i sina städer. Gentrifiering tillåter dessa efterfrågade bekvämligheter att inträffa och vänder sig till denna population (Lees et al., 2008). Konsumtionsteorin handlar om bildning och beteendet hos medelklasserna och utforskar frågor om klasskonstitution, t.ex. vilka som är gentrifierarna och varför de söker sig till centrala stadsområden; Gentrifierare föredrar att lokalisera sig i centrala stadsområden, som t.ex. värderas på grund av att det erbjuder tillgång till arbete, fritid och kulturella aktiviteter, samt möjliggör en urban livsstil nära miljövänliga bekvämligheter som vattenfronter, historiska arkitektur eller lokala butiker. Flera studier definierar gentrifierarna som unga vuxna personer med vänsterliberala som söker en omgivning där de möter likasinnade (Lees et al., 2008; Ley, 2003; Ley, 1996).

3.5. Produktionsförklaringar

Produktionsinriktade teorin förknippas med en geograf, Smith (1979), som förklarar gentrifiering utifrån förhållandet mellan pengar och produktion. Enligt Smith ledde låga hyror i förortsområden efter andra världskriget till en kapitalrörelse till dessa områden i motsats till innerstäderna. Som ett resultat övergavs tätorter och markvärdet där minskade samtidigt som markvärdet i förorterna ökade. Smith upptäckte sedan rent-gap-teorin och använde den för att förklara gentrifieringsprocessen (Briney, 2020). Den beskriver ojämlikheten mellan priset på mark vid dess nuvarande användning och det potentiella priset en bit mark skulle kunna uppnå under en "högre och bättre användning". Med hjälp av sin teori hävdade Smith att när hyresgapet var tillräckligt stort, skulle utvecklarna se den potentiella vinsten i att bygga om innerstadsområden. Vinsten som uppnås genom ombyggnad i dessa områden stänger hyresgapet, vilket leder till högre hyror, hyreskontrakt och bolån. Således leder ökningen av vinster i samband med Smiths teori till gentrifiering (Briney, 2020). Produktionssidan betraktar gentrifiering som en del av ett mycket större skifte i den politiska ekonomin, vilket kopplar processen till en bredare conceptualisering av produktionen av utrymme snarare än resultatet av nya medelklass-smaker och en efterfråga för stadsliv. Den viktiga punkten för att förstå gentrifiering är kapitalets och investeringarnas rörlighet i stället för människors rörlighet (Briney, 2020; Smith, 1979).

I förklaringen av gentrifiering hävdas det att produktions- och konsumtionsteorin är partiella abstraktioner från fenomenets helhet och därför föreslogs behovet av att integrera båda teorierna som komplementära tolkningar. Nuförtiden har forskning accepterat att ingen sida är begriplig utan den andra, och att en adekvat förklaring av gentrifiering måste täcka båda aspekterna av processen: *“produktionen av stadsrum och konsumtionen av urban livsstil”* (Clark, 2005; Lees et al., 2008; Hamnett, 1991).

3.6. Stadspolitik och gentrifiering

Det finns ett samband mellan stadsplanering för en social blandad stad och gentrifiering. För att motarbeta sociala problem i utsatta områden initierar politiken en områdesupprustning med syfte att locka ekonomiskt starkare grupper av inflyttande (Lees, Slater & Wyly, 2008). Flera studier påvisar att planering leder till politiskt initierad gentrifiering (Larsen & Hansen, 2008; Lees, 2008; Lees, Slater & Wyly 2008; Smith 2002; Rose 2004; Walks & Maaranen, 2008). Gentrifiering generaliseras i stadspolitiken och används som ett strategiskt verktyg. Fenomenet brukar döljas i andra termer, såsom stadsförnyelse, förtätning, blandad stad/social blandning, för att framstå som en naturlig process (Smith 2002; Larsen & Hansen, 2008; Lees, 2008; Holgersson & Thörn, 2014; Harvey, 1989).

Kritiker framhåller att det finns få empiriska belägg som påvisar att social blandning genererar positiva värden som eftersträvas. Förtätning ger en blandad stad, men i centrala lägen höjer det ofta markpriserna. Detta ger höga bostadspriser och ökade hyror, vilket leder till gentrifieringsprocess och social ojämlikhet (Boverket, 2016; Lees, 2014). Det resulterar först i ett blandat område men sedan leder det till bortträngning och segregering av socioekonomiskt svaga (Thörn & Holgersson, 2014). Många studier som gjorts i områden som planerats för social blandning visar att de nyinflyttade medelinkomsttagarna tenderade att själv-segregera sig (Lees, 2008). Många av dem påstår uppskatta områdets sociala blandning och valt därför att flytta dit, men det är inte många som umgicks aktivt med grannar som inte tillhör sin egen ekonomiska nivå och kulturella identitet (Lees, 2008). Lees (2008, s. 2460) förklarar: *“It seems then that it is not realistic to assume that people from different social class backgrounds or income bands living cheek-by-jowl will actually mix, let alone integrate”*.

Planeringstrategin är även ensidig, det är socioekonomiskt starkare grupper som lockas och flyttar in till låginkomstområden och inte tvärtom (Lees, 2008). Detta betyder att det som stadspolitiken påstår planera för och sträva efter motstrider vad forskningen påvisar att denna planering leder till. En sådan typ av stadsplanering verkar snarare vara ett medel för att skapa ekonomisk tillväxt än social blandning.

3.7. Gentrifierings negativa konsekvenser

Studier belyser att gentrifieringsprocesser förstör den fysiska och socioekonomiska karaktären, förändrar stadsdelens egenskaper, såsom ras eller etnisk sammansättning och hushållsinkomst. Den förintar även de långvariga sociala nätverken och den specifika kulturella identiteten för området (Picardo, 2022; Kennedy & Leonard, 2001; Lilja, 2011; Hedin, 2010). Enligt Lees (2008) är gentrifiering en del av en aggressiv revanschistisk ideologi som avser ge tillbaka innerstaden till medelklassnivån. Många studier framhåller att bortträngning är en direkt eller indirekt konsekvens av gentrifiering, vilket indikerar på fenomenets orättvisa och förbiseende av socioekonomiskt svagare grupper (Hartman, 1982; Marcuse, 1985; Smith, 1996; Slater, 2006; Lees et al., 2010; Newman & Wyly 2006; Boverket, 2014). Studier visar också att gentrifieringsprocesser sker enbart för ekonomisk vinning och förbiser de boende som har bott i ett område hela sina liv eller flyktingar som har svårt att börja om sina liv igen (Hem & Hyra, 2021-12-09; Burnett, 1986). Lees (2008) påpekar också att gentrifiering leder till bortträngning, segregation samt social polarisering. Det har även splittrat samhällen och skapat så kallad "gated communities" och privatisering av det offentliga rummet (Burnett, 1986). Det tvingar människor att flytta till områden som de inte vill bo i, vilket lämnar stadsdelens befolkning geografiskt spridda.

Wang (2011) har identifierat sociala effekter som sker på berörda människor och förklarar att det är en livsförändring. Det påverkar människors levnadssätt, kultur, samhälle, samhörighet, gemenskap, hälsa och välbefinnande, personliga rättigheter och äganderätter, rädslor, strävanden, säkerhet, utbildning, politiska system och miljö. Gentrifiering har en direkt inverkan på dynamiken på bostadsmarknaden och med tiden blir stadsdelar exklusiva, segregerade, socioekonomiskt homogena och förlorar den sociala mångfalden (Lilja, 2011; Blomé & Annadotter, 2020; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022; Boverket 2014; Chong, 2017). Detta bekräftar flera andra studier (Smith, 1996; Wyly & Hammel, 2004; Lyons,

1996; Atkinson, 2000). Hedin (2010) visar också liknande resultat om att gentrifiering bidrar till segregation. Gentrifiering har även visat att ha andra oproportionerliga och destruktiva effekter såsom gemenskaps- och samhällskonflikter (Boverket, 2014; Chong, 2017; Lilja 2011; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022). Atkinson (2002) och Boverket (2014) hävdar också att gemenskapskonflikt är en konsekvens av fenomenet och framför ytterligare att det resulterar i befolkningsförlust. I längden kan gentrifieringens konsekvenser leda till en ojämn utveckling, social ojämlikhet, vilket i sin tur påverkar stadens historia och kultur samt minskar det sociala kapitalet. Detta kan innebära sociala och affärsmässiga utestängningar, hemlöshet, fattigdom och ohälsa (Wrona, 2020; Picardo, 2022; Atkinson et al., 2011; Morris, 2017; NLIHC, 2019; Boverket, 2014).

Flera andra studier har identifierat kopplingar mellan gentrifiering och hemlöshet (Hopper etl., 1985; Kasinitz, 1984; Boverket, 2014; Chong, 2017; Lilja 2011). Detta bekräftar även Atkinson & Bridge (2005) och hävdar att fördrivna individer som tvingats ut ur ett samhälle kan uppleva hälsokonsekvenser (Burnett, 1986; Atkinson, 2005; LeGates & Hartman, 1986; Lyons, 1996). Detta kan i sin tur utlösa sekundära psykiska effekter till följd av fördrivning, såsom ökade stressnivåer och minskad psykisk och fysisk hälsa (Burnett, 1986; Boverket, 2014; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022). Detta bekräftar även Kennedy och Leonard (2001) och förklarar att fördrivning orsakar förändringar i stressnivåer, mental hälsa, social och miljömässig rättvisa samt ökar riskerna för skador, våld och brott. I en statlig undersökning förknippades gentrifiering också med dålig självskattad hälsa, såsom ångest, depression, högre frekvens av mentalhälsorelaterade akutmottagningsbesök och sjukhusvistelser som en effekt som kvarstod 5 år efter förflyttning (Smith et al., 2020). Enligt Centers for Disease Control and Prevention (CDC) finns det en ökad risk för negativa hälsoeffekter av gentrifiering, såsom kortare förväntad livslängd och högre cancerfrekvens, diabetes och hjärt-kärlsjukdomar. Kennedy och Leonard (2001) och Atkinson och Bridge (2005) bekräftar dessa hälsokonsekvenser och tillägger att det leder till fler fosterskador, större spädbarnsdödlighet och högre förekomst av astma. Gentrifieringsprocesser kan även i motsatt riktning, leda till ökad brottslighet (Atkinson & Bridge, 2005; Boverket, 2014).

4. Analytiska begrepp

Avsnittet presenterar fyra analytiska begrepp som används för att utforma studien och analysera empirin. Begreppen består av social hållbar stadsutveckling, bostadsotrygghet, boendesegregation, folkfördrivning/etnisk rensning. Dessa begrepp har gemensamma särdrag då de innehar inslag av sociala hållbarhetsaspekter, men de skiljer sig genom att fokusera på olika problemspekter. Samtliga begrepp erbjuder rimliga förklaringar om varför forskning visar negativa effekter av gentrifiering.

4.1. Social hållbar stadsutveckling

En gentrifieringsprocess kan uppfattas som en uteslutning för en befolkningsgrupp istället för en utveckling. Därmed blir områden snarare socialt segregerade än integrerade samt att den sociala sammanhållningen försvagas (Lees, 2014). Gentrifiering och dess medföljande fördrivning har blivit en primär källa till sociala konflikter, motstånd och stridigheter (Burnett, 1986; Yu et al., 2017; Gu & Zhang, 2021). Bristen på medborgardeltagande den minskade sociala sammanhållningen har på länge varit en negativ konsekvens av spekulativ stadsutveckling. Detta då stadsförnyelse görs för att locka till sig investeringar, stärka den ekonomiska konkurrenskraften och förbättra attraktionskraft i staden snarare än att ta tag i olika lokala utmaningar (Križnik, 2018). Gentrifiering utmanar alltså upprätthållandet av social hållbar stadsutveckling (Burnett, 1986; Yu et al., 2017; Gu & Zhang, 2021).

Social hållbar utveckling handlar om att sträva efter ökad livskvalitet för alla samhällsgrupper (Stren & Pólese, 1999 refererad i McKenzie, 2004). Det kan baseras på hur styrningsformer behandlar begreppet "social", då definieras själva styrandet som social hållbarhet. Med detta menas bland annat politik som integrerar olika grupper och kulturer i samhället. Studier visar att en högre nivå av social hållbarhet kan uppnås genom att minska segregationen i städerna och bli mer jämlika (Stren och Polése, 2000). Att kunna balansera mångfald och social inkludering är en central del av social hållbar utveckling. Detta innebär att social hållbarhet främjas av att balansera mångfald, inkludera olika sociala grupper jämlikt (Stren & Polése, 2000).

Ur ett hållbarhetsperspektiv är det viktigt hur städer utvecklas eftersom det har stor inverkan på människors livssituation (Hedenfelt, 2013). En stad ska utvecklas för att bli mer hållbar och går igenom en process i ständig förändring där hänsyn tas till social hållbarhet för att uppnå en hållbar stadsutveckling (Sveriges mål, 2022). Social hållbarhet uppstår när de formella och informella processerna, system, strukturer och relationer stöder aktivt nuvarande och framtida generationers kapacitet att skapa hälsosamma och beboeliga samhällen. Socialt hållbara samhällen ska vara rättvisa, mångfaldiga, uppkopplade, demokratiska samt ge en god livskvalitet (United Nations, 2022). Stadsförnyelseprojekt är viktiga arenor för arbetet med hållbar stadsutveckling. I ett stadsutvecklingssammanhang är hållbarhet en process som handlar om att kontinuerligt utvecklas i en hållbar riktning (Cox et al., 2002). Hur dessa projekt bedriver, tar hänsyn till och förhåller sig till sociala frågor ur ett hållbarhetsperspektiv är avgörande för stadens utveckling. En hållbar stadsutveckling kan inte bedrivas utan att även projekt och processer som verkar i området arbetar aktivt med sociala hållbarhetsfrågor (Hedenfelt, 2013). En insikt för gentrifiering är därför viktig för att kunna planera för ett hållbart samhälle. Enligt McKenzie (2004) finns det 6 nyckelbegrepp som definierar social hållbarhet; (1) Jämlikhet (2) Mångfald (3) Sammankoppling:(4) Livskvalitet (5) Demokrati och (6) Ledning. Utifrån ett hållbart stadsutvecklingsperspektiv definieras social hållbarhet på följande sätt;

”att skapa ett samhälle där alla människor ges lika möjlighet till en god livsmiljö utifrån skilda behov och förutsättningar samt att behov och rörelsemönster beaktas ur ett vardagsperspektiv genom en väl planerad integrerad stadsstruktur” (Hedenfelt, 2013, s. 20).

Men det handlar också om:

”en utveckling av staden mot ökad integration och minskad boendesegregation och företas inom ramen för den fysiska stadsutvecklingen och boendepaneringen” (Hedenfelt, 2013, s. 20).

4.2. Bostadsotrygghet

En bostad beskrivs oftast som en förutsättning för att skapa sig ett hem med kvaliteter som behövs för att uppleva trygghet, vilket ger boendet ett materiellt och symboliskt värde.

Listerborn (2020) förklarar begreppet bostadsotrygghet på följande sätt: *“Bostadsotrygghet är inte ett etablerat begrepp, men jag menar att det kan bidra till att sätta fokus på de*

maktrelationer som skapar en situation av otrygghet". Otrygghet relaterat bostaden kan ge många olika uttryck. Det kan bland annat handla om otrygghet i boendesituationen, eftersom man inte är medveten om hur länge man kan bo kvar i sin bostad eller att det finns otydliga avtal och förväntningar mellan hyresvärd och hyresgäst. Upplevelsen av bostadsotrygghet betraktas som individuella problem, trots att den bör betraktas som en del av *"det senmoderna och nyliberala bostadssystemet"* (Listerborn, 2020). Bostadsotrygghet har utvecklats jämsides med ojämlikheten i tillgång till bostäder med överkomliga kostnader. Ens hem, boende och bostad har en stor betydelse för upplevelse av trygghet (Listerborn, 2020).

Otrygghet i boendesituation resulterar i stora konsekvenser för människans välbefinnande. Enligt FN och svensk grundlag framstår boendet som en grundläggande rättighet, vilket bekräftar frågans vikt. Studier visar även att bortträngning av hyresgäster efter hyreshöjningar till följd av renoveringar, "renovräkningar", kan leda till att människor drabbas av psykisk ohälsa på grund av upplevelsen av osäkerhet och risken att inte kunna bo kvar i sin bostad (Westin, 2011; Pull & Richard, 2019). Utöver att bortträngning förstås som hot om förflyttning, bör det också förstås och betraktas som en fråga om den platsen man förlorar och den rumsligt levda erfarenheten av boendet. Med detta menas grannskapsrelationer, barnens skolgång samt tillhörighetskänslan till platsen (Davidson, 2009). Davidson (2009, refererad i Listerborn, 2020) beskriver;

"Maktrelationer är alltid rumsliga och att beröva någon sin "plats" är en del av skapandet av ojämlika förhållanden. På dagens bostadsmarknad är det emellertid många människor som inte har möjlighet att etablera sådana rumsliga förankringar, då de ständigt måste flytta till nya boenden."

Bostadsotrygghet kan anses vara ett systematiskt våld som sker till följd av ett ekonomiskt och politiskt system, vilket idag utgörs av en kraftig nyliberalisk, politisk och ekonomisk agenda (Žižek, 2009). Systematiskt våld får inte lika stor vikt som spektakulära, subjektiva våld som ger medial uppmärksamhet. Listerborn (2020) konstaterar att det svenska bostadssystemet skapar segregation i stället för integration och att det avspeglas i var och hur man bor samt hur ekonomiskt privilegierad man är i förhållande till sin boendeform. En dysfunktionell bostadsmarknad har konsekvenser på samhällsekonomi, hälsa, barnens uppväxtmiljöer, utbildning och ökade samhällsklyftor (Listerborn, 2020).

4.3. Boendesegregation (rassegregation)

Boendesegregation innebär den rumsliga separationen av två eller flera sociala grupper som bor geografiskt åtskilda från varandra, i olika områden. Denna form av segregation *“sorterar befolkningsgrupper i olika grannskapssammanhang och formar livsmiljön på grannskapsnivå”* (Massey & Denton, 1988; Ichiro & Berkman, 2003; Uslaner, 2001; Timberlake, 2015). Boendesegregation sätter främst fokus på förhållandet mellan områden med olika ekonomiska levnadsvillkor som baseras på vissa kriterier av ras, etnicitet, inkomst/klass eller nationellt ursprung (Boverket, 2023, Timberlake, 2015). Befolkningsgrupper kan dock separeras i bostadsområden på grundval av alla tillskrivna eller uppnådda egenskaper, såsom religion, familjestruktur eller socioekonomisk status, och på vilken nivå som helst av geografi, som ett bostadskvarter, en stat eller en landsregion (Boverket, 2023, Massey & Denton, 1988; Ichiro & Berkman, 2003; Uslaner, 2001; Timberlake, 2015).

Boendesegregation förknippas oftast med rassegregation, det finns bevis som tyder på att segregation är en primär orsak till rasskillnader i socioekonomisk status genom att bestämma tillgång till utbildning och sysselsättningsmöjligheter. Rassegregation i bostäder är också en grundläggande orsak till rasskillnader i hälsa, den skapar hälsoskadliga förhållanden i den sociala och fysiska miljön. Den fysiska separationen av raserna genom tvångsbostad i vissa områden kan vara en institutionell mekanism för rasism (Williams & Collins, 2016).

Rassegregation av bostäder har varit ett utmärkt exempel på en samhällsstruktur som i hög grad begränsade socioekonomiska möjligheter och rörlighet för grupper som betraktas som underlägsna (Cell, 1982; Jaynes & Williams, 1989). Bostadssegregationen bestämde bostadsförhållandena, utbildnings- och sysselsättningsmöjligheter, och därmed trunckerade den ekonomiska rörligheten (Williams & Collins, 2016). Idag är segregation i städer ett resultat av en långvarig förändringsprocess, vilket har gjort sociala förändringar i alla områden och stadsdelar under de senaste decennierna. De har blivit såväl socialt uppgraderade som mer utsatta (Lilja, 2011). Segregation brukar gynna befolkningsgrupper med höga nivåer av olika former av kapital, såsom etnoraciala majoritetsgrupper och välbärgade, och drabba befolkningsgrupper med låga nivåer av kapital, såsom minoritetsgrupper och fattiga. Främst genom konsekvenserna av exponering för koncentrerad grannskapsrikedom eller fattigdom (Timberlake, 2015).

4.4. Folkfördrivning & Etnisk rensning

Folkfördrivning innebär tvångsförflyttning av en viss befolkningsgrupp från ett visst geografiskt område. Detta brukar bero på politiska beslut hos en styrande regim eller en grupp i maktposition som vill utesluta en befolkningsgrupp från ett visst område. Det kan också handla om en medveten förflyttning av olika grupper för att uppnå en viss befolkningsfördelning i en stad, vilket då kallas för *“en centralstyrd manipulering och omstrukturering av samhället”* (Avedian, 2022, första stycket).

En mer extrem form av folkfördrivning är etnisk rensning, som går ut på en systematisk utrensning för att etablera ett geografiskt område etniskt homogent. Detta genom att påtvingat avlägsna en oönskad etnisk, raslig eller religiös grupp från ett visst område (Avedian, 2022; United Nations, 2020; Taner, 2011; Nationalencyklopedin, 2023, William, 2003; Norman, 2004). Avlägsning kan ske genom deportation och befolkningsöverföring. Därtill inkluderas också indirekta tvångsmetoder som tvingar offergruppen att fly och förhindrar att den återvänder. Tvångsmetoder som då används kan bland annat omfatta, hot, förstörelse av egendom, godtyckliga arresteringar, utomrättsliga avrättningar, instängning av civilbefolkningen i ghettoområden, tvångsförflyttning, tvångsmässig fördrivning och utvisning av civilbefolkning (United Nations, u.å.; Nationalencyklopedin, 2023; Taner, 2011; William, 2003; Norman, 2004; Pierre, 1997). Dessa metoder kan *“... utgöra brott mot mänskligheten och kan likställas med specifika krigsförbrytelser. Vidare skulle sådana handlingar också kunna falla inom folkmordskonventionens mening.”* (United Nation, u.å., femte stycket). Sådan politik bryter mot reglerna för legitimt styre som förutses och accepteras av det internationella samfundet (Norman, 2004; Pierre, 1997; Taner, 2011; William, 2003).

5. Projektet

5.1. Danmarks ghettopolitik

År 2018 antog Folketinget i Danmark en ny lagstiftning för att minska antalet utsatta områden i syfte att ge en bredare sammansättning av invånare. Lagen stiftades av en bred politisk majoritet och har som målsättning att 600 000 utrikesfödda ska geografiskt spridas ut över landet (Regeringskansliet, 2020; Regeringen, 2018). Ambitionen med målet är att Danmark ska vara fritt från ”ghettoområden” eller “parallellsamhällen” innan år 2030 (Regeringskansliet, 2020; Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019; Regeringen, 2018). Detta innebär att det avsedda området avvecklas om statistiken inte förbättras, genom att sälja allmännyttan eller riva byggnader, båda betyder bortträngning av de boende. Utsatta områden delas av regeringen i tre kategorier: utsatta områden, ghettoområden och hårda ghettoområden (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019; Regeringen, 2018; News Øresund, 2020-02-28; Andersson, 2022). Således drivs idag en ghettoplan i Danmark som är omdebatterad och kritiseras inom EU samt är uppmärksammas inom pågående rättsliga processer (Regeringskansliet, 2020; News Øresund, 2018-01-19; Andersson, 2022). Däribland utreds ghettolagstiftningen av EU-domstol huruvida den strider mot lagen om likabehandling och därav ska avgöra om lagen är diskriminerande. Det danska departementet Transport-, Byggnings- och Boligministeriet sammanställer en “ghettolista” årligen sedan 2010 där alla utsatta bostadsområden är listade (News Øresund, 2018-01-19; Andersson, 2022). Dessa bostadsområden ska minst ha 1000 invånare och uppfylla minst tre av fem uppsatta kriterier för listan.

Kriterierna som ska uppfyllas är:

- Högre än genomsnittet för arbetslöshet (över 40%)
- Högre än genomsnittet för brottslighet
- Lägre utbildningsnivå än genomsnittet
- Låg genomsnittlig inkomst
- Andelen invandrare och ättlingar från icke-västliga länder överstiger 50 procent (Transport-, Byggnings & Boligministeriet, 2017; Regeringen, 2018; Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019).

Regeringen ser i huvudsak dessa stadsdelar som “irremediable urban disasters” (ohjälpliga urbana katastrofer) och i maj 2018 föreslog regeringen att man skulle hantera dem genom massvräkning och återuppbyggnad, detta gäller upp till 11 000 bostäder (The Guardian, 2020-03-11). Tolv miljarder kronor avsätts till bostadsrivning av de mest belastade områdena och nybyggnationer, därefter styrs inflyttningen så att etniska enklaver inte bildas (Borås Tidning, 2018-03-01). I dansk politik har “ghetto” varit ett ofta återkommande begrepp. Med den senaste utvecklingen har “ghetto” raderats och namnen har förnyats till “förvandlingsområden”, “parallellsambhällen” och “utsatta bostadsområden” (Danmarks Almene Boliger, 2023). Regeringen insisterar på att gettoplanens ansträngningar att vräka fattigare invånare för att få högre klass av hyresgäster öppnar nya möjligheter. Den vill skaka invandrabefolkningar ur improduktiv självisolering, i vad den kallar "parallella samhällen" (The Guardian, 2020-03-11). Den danska statsminister har konstaterat att det behövs hårda tag mot parallellsambhällen och att det är nog med bostadsområden där danska samhällets regler, lagar och normer inte gäller. Därför sätts ett nytt mål att avveckla ghettoområdena helt (Svenska Dagbladet, 2018-01-02).

Regeringen vill även att bland annat personer som begår en kriminell handling i ett ghettolista område ska straffas dubbelt (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019). Detta betyder att det blir helt avgörande för straffet beroende på exempelvis vilket gathörn man säljer narkotika eller i vilka hus man gör inbrott. Dessutom ges kommuner och bostadsbolag möjligheten att utslänga familjer om en familjemedlem är involverad i kriminalitet. Därmed får nya invandrare inte flytta till de ghettolista områdena (Svenska Yle, 2018-03-21; The Guardian, 2020-03-11; Andersson, 2022; Borås Tidning, 2018-03-01). Det danska departementet Transport-, Bygnings- och Boligministeriet konstaterar att målet är att ge alla barn i Danmark samma livsmöjligheter oavsett vilken stadsdel de växer upp i eller deras föräldrars bakgrund. Enligt de innebär detta att de måste exponeras för samhällets kulturella normer och inte växa upp i slutna och isolerade samhällen (The Guardian, 2020-03-11).

“Ghettobegreppet”, som inte används längre, är ett ord som har använts officiellt i Danmark för att beskriva segregerade och fattiga områden. I danska språket har ordet neutraliserats och uppfattas inte lika laddat som i svenskan, men kritikerna tycker ändå att “ghetto” är ett stämplande ord och menar att den används i politiskt syfte (Svenska Yle, 2018-03-21). Inga områden i ghettolistan uppfyller alla fem kriterierna, däremot finns det fyra områden på ghettolistan som uppfyller fyra av de fem kriterierna. En av dem är Mjølnerparken i Köpenhamn (visas i tabell 1 nedan) (Transport-, Bygnings og Boligministeriet, 2017).

Område	Kommun	Boende (1000+) 2017	Utanför arbetsmarknad >40% 2015-2016	Icke-västliga >50% 2017	Dömnda >2,7% 2015-2016	Endast grundskola >50% 2017	Genomsnittlig inkomst <55% 2015
Mjölnerparken	Kph	1752	43,5	82,1	2,52	53,0	51,0
Gadelandet/Hu sumgård	Kph ny	1048	31,9	69,8	1,82	56,2	54,4
Tingbjerg/Utter slevhuse	Kph	6527	28,1	72,7	2,06	59,4	51,5
Bispeparken	Kph	1701	30,5	60,4	2,36	51,1	53,1
Tåstrupgård	Høje Taastrup	2698	30,3	66,6	2,07	69,8	51,2
Gadehavegård	Høje Taastrup	2133	41,4	56,4	2,27	60,5	54,9
Agervang	Holbaek	1473	46,0	54,8	1,82	56,3	61,9
Ringparken	Slagelse	1979	45,4	56,0	2,54	57,8	56,8
Motalavej	Slagelse	1698	44,0	50,7	2,67	63,4	56,2

Tabell 1: Utdrag ur listan över ghettoområden. De markerade rutorna överstiger angivna procentgränsen i tabellhuvudet, dessa områden har uppfyllt kriterierna (Transport-, Byggnings og Boligministeriet, 2017). Tabellen är egenskapad.

Tabellen visar områdena som har uppfyllt kriterierna med procentgränsen. Kolumn “*Boende*” visar att bebodda invånare i områdena är mer än 1000. Kolumn “*Utanför arbetsmarknad*” visar att områdena med markerade rutor överstiger 40% arbetslöshet. Nästa kolumn med namnet “*Icke-västliga*” i tabellhuvudet visar markerade områden som överstiger 50% med icke-västliga invånare. Kolumn med “*Dömnda*” visar andelen dömda i områdena. Kolumnen med “*Endast grundskola*” visar hur många som endast har gått i grundskolan med gränsen över 50%. Sista kolumnen, “*Genomsnittlig inkomst*”, visar den genomsnittliga inkomsten i ett område med 55% som procentgräns.

Tabellen visar att 1752 hyresgäster bor i Mjölnerparken och 43,5 % av dem är arbetslösa, med 40% som procentgräns. I området bor det 82,1% hyresgäster med icke-västlig bakgrund, vilket överstiger procentgränsen 50%. De dömda i området är 2,52%, vilket visar att området är nära att överstiga procentgränsen 2,7%. Tabellen visar även att 53% av de boende har endast gått i grundskolan med procentgränsen på 51%. Sist visar tabellen att 51% har genomsnittliga inkomst, vilket inte uppnår gränsen på 55%.

5.1.1. Befolkningsgruppering; "västliga" och "icke-västliga"

Regeringen har även publicerat en lista över 57 utsatta bostadsområden (visas i tabell 2 nedan), kravet för detta är att bostadsområdena uppfyller två av de fem kriterierna. Det lades dock till ett ytterligare kriterium som enskilt kan göra ett område till ett ghetto, vilket kritiserades av många politiker och forskare. Kriteriet går ut på att om 60% av invånarna är invandrare eller ättlingar från icke-västliga länder ska det räcka för att utse ett område som ett ghetto (Danmarks Almene Boliger, 2023; Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019). Detta innebär att befolkningen delas i två grupper, "västliga" och "icke-västliga". Gruppen västlig är invånare som har ursprung från Norden, EU- länder, Västeuropa, USA, Kanada och Australien. Icke-västliga, "de övriga", är i princip icke-vita, de flesta i den gruppen har rötter från Syrien, Irak och Afghanistan (Dagens Nyheter, 2022-07-31; Andersson, 2022). Oavsett om man är född i Danmark, pratar felfri danska, jobbar heltid, betalar skatt, har ett tomt brottsregister så hamnar man i kategorin "icke-västlig", eftersom man har rötter från en icke-västlig land. Således spelar framgångar, ekonomisk status ingen roll, utan kulturella rötter avgör. Man kallas för en invandrare eller ättling och ses som en belastning i samhället (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019; Dagens Nyheter, 2022-07-31). Därför vill de minska andelen icke-västliga i bostadsområden; om majoriteten är icke-västliga måste de förflytta sig, däremot om majoriteten är västliga så ses det som positivt. Medan 50% västliga och 50% icke-västliga eller 100% icke-västliga anses som negativt (Dagens Nyheter, 2022-07-31). För att då tvinga icke-västliga gruppen att flytta från avsedda områden och få in västliga boenden så rivs det bostäder, gentrifieras och byggs nytt.

Totalt kategoriseras ca 500 000 invånare från 156 länder som icke-västliga. Detta nya kriterium antyder på att det nu finns 25 ghettområden istället för de 22 som fanns på ghettolista från december 2017. Om ett område har funnits på ghettolistan de senaste fyra åren eller mer kategoriseras området som ett hårt ghettområde. Det finns 16 av dem i Danmark, inklusive Mjølnerparken (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019; Andersson, 2022; Dagens Nyheter, 2022-07-31).

Områden	Kommun	Utsatta områder 2017 ny definition	Ghettoområder 2017 ny definition	Hårda ghettoområder
Lundtoftegade	Kph	x		
Aldersrogade	Kph	x	X	
Mjølnerparken	Kph	x	X	x
Sjælør Boulevard	Kph	x		
Akacieparken	Kph	x		
Gadelandet/Husumgård	Kph	x	X	
Tingbjerg/Uttersievhuse	Kph	x	X	x

Tabell 2: Utdrag ur ghettolistan som viser kategoriseringen av de 7 først listede utsatta områdene (Transport-, Bygnings og Boligministeriet, 2017). Tabellen er egenskapad.

Enligt en kartläggning av lagens effekter anses ghettoplanen beröra 16 500 personer. I 15 utsatta områden ska ungefär 11 000 personer hitta sig en ny permanent bostad någon annanstans och ytterligare behöver flytta temporärt. Detta för att "hårda ghettoområden" måste lokalt minska allmännyttiga familjebostäder till att bilda högst 40% av bostäder i området (News Øresund, 2020-02-28). Kommuner och bostadsbolag i områdena har utarbetat utvecklingsplaner för att uppnå detta. Alla utvecklingsplaner har godkänts och totalt ska ungefär 3 700 bostäder rivras, 700 säljas och 900 allmännyttiga familjebostäder ska ombyggas till ungdoms- eller äldreboostäder. Utöver det ska nästan 10 000 nya bostäder byggas, bland annat genom privata byggen (News Øresund, 2020-02-28).

Område	Kommun	Boende (1000+) 2022	Utanför arbetsmarknad >40% 2020-21	Icke- västliga >50% 2022	Dömda >2,18 % 2020-21	Endast grundskola >60% 2022	Genomsnittlig inkomst <55% 2021
Mjølnerparken	Kph	1.225	37,8	83,0	2,39	70,6	47,9
Tåstrupgård	Høje Taastrup	1.695	27,6	67,0	1,75	78,2	52,5
Askerød	Greve Ny	1.476	25,8	53,5	2,24	69,3	70,4
Vollsmose	Odense	6.250	45,8	77,3	2,25	74,9	53,8
Nørager/Søstjernevej m.fl	Sønderborg	1.204	41,8	66,0	1,77	71,5	61,3
Stengårdsvej	Esbjerg	1.195	36,1	67,4	2,46	66,9	59,2
Sundparken	Horsens	1.400	42,0	66,8	1,28	79,3	56,9
Skovvejen/Skovparken	Kolding	2.028	36,1	67,4	2,72	66,9	59,0
Bispehaven	Aarhus	1.847	42,1	72,0	2,44	70,8	55,1

Tabell 3: Utdrag ur den senaste ghettolistan som visar vilka områden som fortfarande fyller kriterierna. Parallelsamhälleskriterierna är beräknade utifrån boende i alla bostäder i området (inklusive familjebostäder, äldreboenden och ungdomsbostäder). Vid utbyggnad av befintliga bostadsområden med nya register ingår inte boende i befintliga byggnader i boendesammansättningen (Bolig- och Planstyrelsen, 2022). Tabellen är egenskapad.

Den senaste ghettolistan visar att de boende i Mjölnerparken har minskat från 1752 till 1225 hyresgäster. De arbetslösa invånarna i området har också minskat från 43,5% till 37,8% (5,7%), vilket innebär att det inte överstiger procentgränsen längre. Andelen Icke-västliga i området har ökat från 82,1% till 83% (0,9%). Procentgränsen för "Dömnda" har minskat från 2,7% till 2,18%, vilket gör att de dömda i området överstiger procentgränsen på 2,39%, dock har andelen dömda minskat från 2,52% till 2,39% (0,13%) i enlighet med den gamla ghettolistan. Procentgränsen för "Endast grundskola" har ökat från 50% till 60%, vilket gör att invånarna i området som endast har gått i grundskolan överstiger gränsen på 70,6%, dock har andelen med låg utbildningsgrad ökat från 53% till 70,6% (17,6%) i enlighet med den gamla ghettolistan. Tabellen visar även att den genomsnittliga inkomsten i området har minskat från 51% till 47,9% (3,1%), detta betyder att procentandelen fortfarande inte överstiger procentgränsen 55% för genomsnittlig inkomst.

5.2. Mjölnerparken

En av de 22 områden som har kategoriserats som "ghetto", är Mjölnerparken som anses vara ett hårt utsatt ghettoområde (Økonomi- og Indenrigsministeriet, 2019). Mjölnerparken består av 560 bostäder som bebos av cirka 2000 personer. Området ligger i ett centralt läge i Norrebro i Köpenhamn och har många kvaliteter såsom transportförbindelser; närhet till S-tågstation och den nybyggda tunnelbanan samt ett stenkast från två stadsparker (NREP, u.å.; Dagens byggeri, 2021-10-12; Helhedsplan, 2021; Politiken, 2017-02-06).

Området har funnits på ghettolistan sedan 2010 och har präglats av sociala problem, kriminalitet och gängkonflikter (NREP, u.å.; Dagens byggeri, 2021-10-12; Helhedsplan, 2021; Politiken, 2017-02-06). Därför har det funnits en stor mediebevakning i området under det senaste decenniet. Mjölnerparken uppfyller fyra av de fem kriterierna som är uppställda för att ett område ska kategoriseras som "ghetto". Den har en hög andel låginkomsttagare, bidragssökande och låga utbildningsnivåer samt dess andel av invånare med brottsregister är 2,7 %, som den lägsta tröskeln för status som "ghetto" (The Guardian, 2020-03-11; Regeringen, 2013). Området har funnits på ghettolistan i minst de senaste fyra åren, vilket gör Mjölnerparken till ett av landets 16 tuffaste ghetton, enligt regeringens senaste definition (Regeringen, 2013).

5.2.1. Projektbeskrivning - Stadsförnyelseprojekt i Mjølnerparken

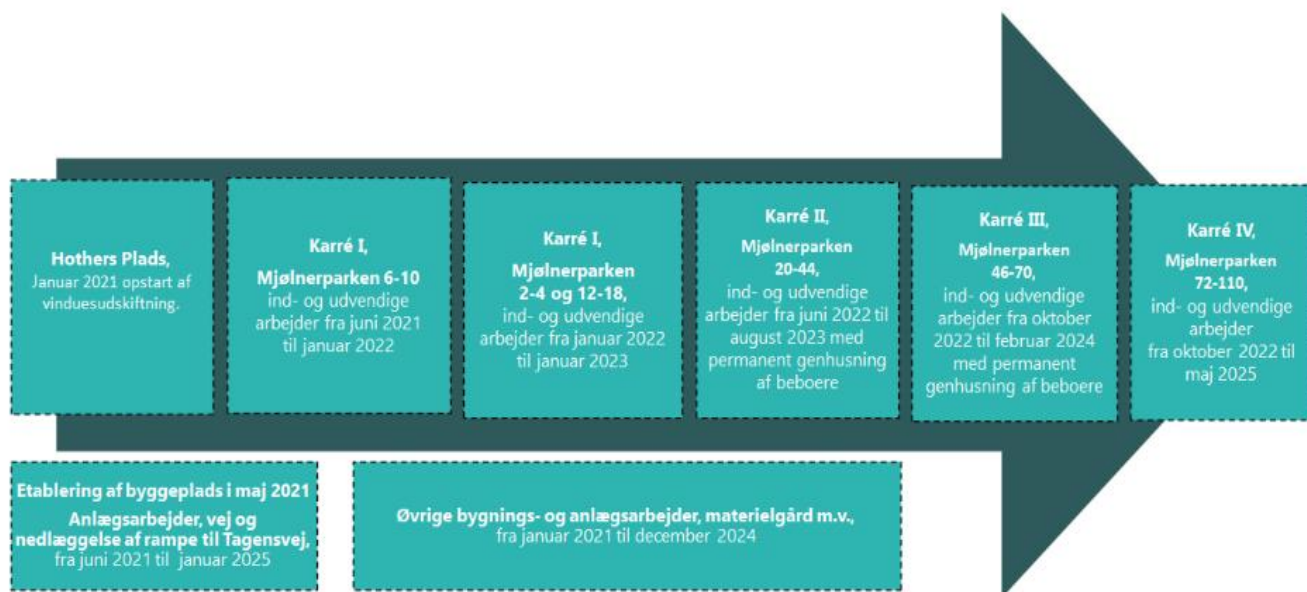
Mjølnerparken är ett område som genomgår en stadsförnyelseprocess, eftersom området är ett av de 16 svåraste gettoområdena i Danmark (svt Nyheter, 2022-07-22; Helhedsplan, 2021).

Kartan visar Mjølnerparken området (Google maps, 2023).

Under 2015 har en översiktsplan tagits fram för att utveckla Mjølnerparken. Översiktsplanen har fyra delar: förebyggande och föräldransvar, utbildning och sysselsättning, brottsförebyggande insatser samt trygghet och välbefinnande (Helhedsplan, 2021).

Mjølnerparkens tidsplan för renovering av alla 4 block visar en pågående process från januari 2021 till maj 2025. Tidsplanen är preliminär, eftersom i ett så stort renoveringsprojekt som Mjølnerparken kan delprojekten med stor sannolikhet förskjutas (Bovita, u.å.).

Tidsplanen viser Mjølnerparkens projektets tidsprocess (Bovita, u.å).

Den övergripande planen handlar om att avskaffa området isolering, boendesammansättning och utveckla området till en mer öppen, trygg, säker, attraktiv och levande stadsdel, där köpenhamnsbor med regelbundna inkomster har råd att bo i (Landsbyggefonden, 2015; NREP, u.å.). Området kommer att genomgå en omfattande renovering och förbättring av byggnader (NREP, u.å.). Det ska öppna upp stadsdelen, skapa ett tryggare, en attraktiv och mångsidig stadsdel i framtiden (Dagens byggeri, 2021-10-12; Helhedsplan, 2021). Avsikten är att bygga ett antal nya bostadstyper som kompletterat med de befintliga bostäderna kan ligga till grund för en mer varierad boendesammansättning och därmed anses det förbättra de boendesociala förhållandena i området (Dagens byggeri, 2021-10-12; Helhedsplan, 2021). För att säkerställa en varierad boendesammansättning ska de prioritera hyresgäster som är aktiva i lokala organisationer och fritidsaktiviteter, sjuksköterskor eller lärare som kan ha svårt att hitta ett prisvärt boende i Köpenhamn eller andra med önskan att göra en positiv skillnad i området. En viktig del i förändringen blir också ett nytt café- och butiksområde, som ska fungera som Köpenhamns stadsmiljö för både boende och besökare (NREP, u.å.).

Visionsbild på Mjölnerparken (Helhedsplan, 2021).

På grund av ghettolagen som tillåter högst 40% allmännyttiga familjebostäder i området har bostadsbolaget fattat ett beslut att sälja 260 lägenheter, vilket utgör hälften av lägenhetsbeståndet (Svenska Dagbladet, 2018-01-02). Detta gör att området kan tas bort från listan över utsatta områden. Försäljningen av lägenheterna sker i samband med en större renovering. Bostadsbolaget konstaterar att de har i 14 år gjort bostadssociala översiktsplaner för Mjölnerparken, men dessa har misslyckats och därför vill de tänka nytt denna gång (Polisnytt, u.å.; The Guardian, 2020-03-11; Helhedsplan, 2021). År 2019 skickade bostadsbolaget brev till boende i Mjölnerparken för att erbjuda en tidig flyttning i samband med byggnadsrenoveringen. Då fick de temporära ersättningsbostäder under tiden, men sedan får endast 40% av hyresgästerna möjlighet att flytta tillbaka (News Øresund, 2019-04-04). På grund av försäljningen har bostadsbolaget lovat att husera om hyresgästerna i Mjölnerparken till delvis nybyggda bostäder i andra delar av staden år 2022. Bostadsbolaget påstår att de har även erbjudit assistens från hyresvärderna och förtur i bostadskön för de som flyttat eller ska flytta (News Øresund, 2019-04-04). Det finns uppsatta regler vad gäller hyresgäster som har rätt att bo kvar eller inte, reglerna baseras på vilket år hyresgästerna flyttade in till området, vilket motsvarar antal år man har bott i området (Svenska Dagbladet, 2018-01-02).

5.3. Sveriges inspiration av Danmarks stadspolitik

Sverige har inspirerats av Danmarks vision och det talas om vad Sverige kan lära sig av Danmarks bostadspolitik och projekt (Lunneblad & Sernhede, 2021; Nyhetsbyrån Järva, 2022-10-16; Arbetarbladet, 2018-08-09). Det finns redan genomförda projekt och planerade stadsutvecklingsprojekt att komma i Sverige. Danmark har blivit Sveriges förebild, där den viktigaste politiska frågan kretsar kring kriminaliteten och kopplar den till vissa bostadsområden (Andersson, 2022). Många svenska politiker och tjänstemän studerar Danmarks försök och metoder att minska antalet utanförskapsområden (Lunneblad & Sernhede, 2021; Göteborgs-Posten, 2022-01-12). Sverige har exempelvis inspirerats av den danska ghettolagen som föreslår vräkning av en hel familj om en familjemedlem är kriminell, vilket syftar till kollektiv bestraffning. Det gäller enbart boende i hyresrätter, det vill säga fattiga hyresgäster i Sverige ska förlora sina bostäder om ett barn begår brott. Denna lag berör inte bostadsrätter eller villaägare. Sveriges regering utreder alltså den nya lagstiftningen som anses grundas på ett rättsvidrigt perspektiv. Detta betyder att det inte enbart slår de fattiga, utan också att Sverige frångår rättsstatens principer om allas rätt inför lagarna (Göteborgs-Posten, 2023-03-08). Detta kan innebära att Sverige i vissa fall sneglar åt Danmarks politik som kontinuerligt kritiserats för att förakta mänskliga rättigheterna (Andersson, 2022; Göteborgs-Posten, 2021-08-30).

5.3.1. Projektbeskrivning – Ett kritiserat svenskt exempel: Ringen, Hanaskog

Ett exempel på ett pågående stadsförnyelseprojekt i Sverige är i Ringen, Hanaskog som ligger i Östra Göinge kommun, vilken är en av kommunerna där det rivs mest bostäder (Hem & Hyra, 2021-12-09). Hanaskog brukar beskrivas som ett familjevänligt bostadsområde med cirka 1300 invånare (Sjöström, 2022). Projektets nuvarande mål innebär att riva Ringen, vilket består av 6 hyreshus med 111 lägenheter, som byggdes under miljonprogrammet år 1961 (Kb Mosaik, 2021-06-30; Kb Mosaik, 2021-05-07).

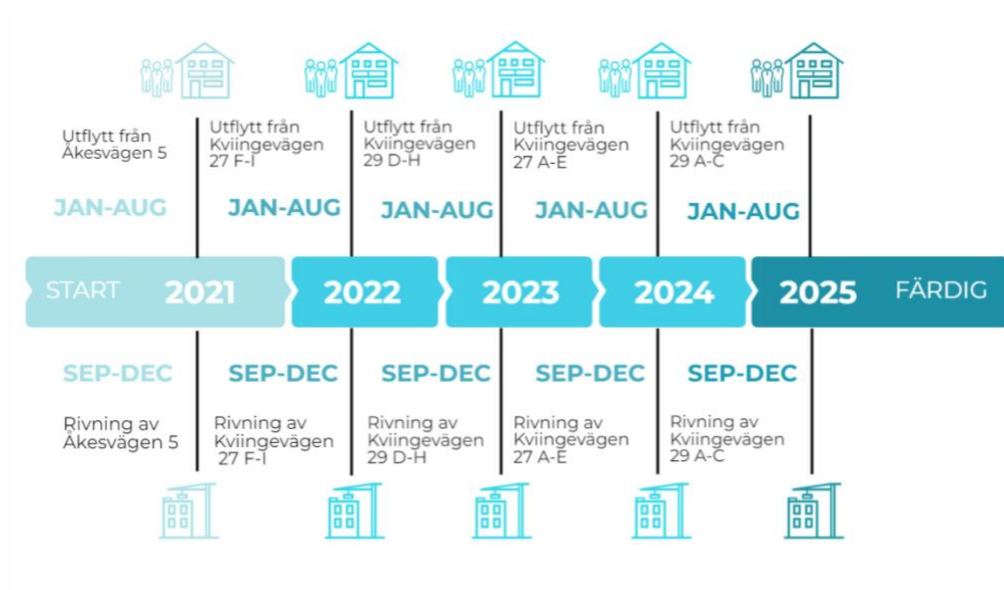

Kartan visar Ringen området (Google maps, 2023).

Östra Göinge är en av kommunerna med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivån, men bostadsrivning och utflyttning garanterar inte att de får arbetsmöjligheter så fort de flyttar ut (Aftonbladet, 2022-08-02). I ringen bor många lågavlönade, nyanlända, arbetsökande och fattigpensionärer och därför anses Hanaskog vara ett segregat utanförskapsområde. Bostadsrivningen i Ringen *“signalerar starten på en ny bostadspolitisk era i Östra Göinge kommun”*, och idag finns många pågående projekt i Hanaskog (Göingehem, u.å.).

Kvarteret Ringen består av Kviingevägen 27, 29 och Åkesvägen 5. Projektet startade år 2021 med Åkesvägen 5 och rivningsprocessen sker i totalt 5 etapper och beräknas ta ca 5 år (Kb Mosaik, 2021-06-30; Göingehem, u.å.). Enligt tidsplanen för rivningen av Ringen sker det utflyttningar och rivningar i flera omgångar. I nuläget sker det utflyttningar från Kviingevägen 29 D-H fram till augusti, senare kommer det att rivs ner under september och

så vidare. Om det finns möjlighet kommer projektet att genomföras inom en kortare tidsperiod (Göingehem, u.å.).

Tidslinjen visar projektets tidsprocess (Göingehem, u.å.). Tidslinjen är egenskapad.

Enligt översiktsplanen finns det flera skäl till byggbehovet; En bristsituation som uppstått på bostadsmarknaden i Östra Göinge. Det innebär också ett starkt stråk för tillväxt mellan Kristianstad och Älmhult, där Hanaskog är en av byarna som utgör det naturliga tillväxtstråket. Kommunen vill även stödja befintliga utbudet av service och kollektivtrafik. Därmed visar befolkningsprognosen att Hanaskog är en av byarna där befolkningsmängden kommer att öka under perioden till år 2030 (Översiktsplan för Östra Göinge, 2019).

Visionsbild på Ringen (Arkitektgården, u.å.).

Kommunen och bostadsbolaget uppger att de arbetar med målsättningen att hyresgäster ska känna sig trygga och omhändertagna under hela processen (Göingehem, u.å.). Enligt kommunen genomfördes år 2021 en medborgardialog med Hanaskogsbor om Hanaskogs framtid. De påstår även att vid varje rivningsbeslut kontaktas berörda hyresgästerna med den allmänna information och individuell information kring beslutet om omflyttning, ersättningsbostad, formell uppsägning och så vidare, har angivits till alla hyresgäster (Göingehem, u.å.). Således när ett rivningsbeslut har tagits arbetar bostadsbolaget på att hitta ersättningslägenheter med inga alternativa val (Newsfounded, u.å.). Enligt dem är målet att erbjuda hyresgästerna så likvärdiga bostäder som möjligt. Men det beror dock fullständigt på vilka lediga lägenheter som finns under perioden och därmed kan inga garantier lämnas. Därför uppmanas hyresgästerna också att aktivt söka lägenheter på egen hand (Göingehem, u.å.; Newsfounded, u.å.).

5.4. Kritiken som kommit fram om projekten

Det är viktigt att redogöra för ett aktuellt kunskapsläge inom fältet. Därav redogörs för tidigare kunskap i relation till hyresgästernas upplevelser av processerna inom Mjölnerparken och Ringen. Det är dock nämnvärt att det inte finns så mycket tidigare forskning om boendeperspektivet, i stället förekommer det en del nyhetsartiklar, rapporter och intervjuer.

5.4.1. Mjölnerparken ur boendepåverkans-perspektiv & kritik

I Norrebro, Mjölnerparken ska 300 av de 520 familjehushållen i bostadsbolaget bortträngas på grund av den danska regeringens "ghettolag" (Göteborgs-Posten, 2022-01-12). Detta besked har väckt kraftiga motreaktioner och oro hos de boende i området. Hyresgästerna uppger att de hade hellre velat se bostadsbolaget lösa problemen i Mjölnerparken i samband med naturliga frånflyttningar (News Øresund, 2019-04-04; Borås Tidning, 2018-03-01). Kritik har kommit från många olika håll men främst från hyresgästerna som kallar stadsförnyelseprojektet för "Statens sociala experiment för att stoppa parallellsamhällen" och påstår att deras mål är att skapa stadsdelar där färre utomeuropeiska invandrare bor (Polisnytt,

u.å.). De uppger att gängkriminalitet har varit skrämmande, men att de känner sig ännu mer rädda nu för de känner att de inte har rättigheter (Almen modstand, u.å.; News Øresund, 2019-04-04; Tv2 kosmopol, 2020-05-27; Boligen, 2020-05-27). De tycker att det är oacceptabelt att bostadsbolaget plötsligt berättar för dem att de är tvungna att flytta. Det är många som har varit och är väldigt rädda och nervösa för de inte har någon aning vart de ska ta vägen, hur mycket hyran kommer att kosta och om de kommer att trivas i det nya området (News Øresund, 2019-04-04).

Det finns boende, som har bott i Mjölnerparken i ungefär 30 år, som deras byggnader har valts för att röjas, renoveras och förvandlas till privat uthyrning (The Guardian, 2020-03-11). Hyresgästerna erkänner att Mjölnerparken har haft problem men tycker inte att åtgärden är ett effektivt sätt. En hyresgäst klagade på följande sätt;

“Om en brand i en byggnad spåras till en enskild gasläcka är det absolut bästa alternativet att åtgärda läckan. Det handlar inte om att rensa ut hela byggnaden och börja om, detta är vad som händer här dock. I stället för att lösa ett begränsat problem vill de rensa hela blocket.” (The Guardian, 2020-03-11, femte stycket).

Kritiker har även påtalat att; *"Ni vill gå emot dansk lag, EU:s människorättskonvention och FN:s konvention mot rasdiskriminering"* (Borås Tidning, 2018-03-01, nionde stycket). Flera jurister har också kritiserat att regeringens förslag strider mot konventionerna. Ghettoplanen har utsatts för internationell kritik, såsom FN:s högkommissarie för mänskliga rättigheter, som sade att det är enormt oroande och varnade för att tvångsassimileringsåtgärder riskerar att driva på rasistiska fördomar, främlingsfientlighet och intolerans samt att öka rasdiskrimineringen av människor med invandrarursprung och ytterligare "ghettoisera" dem (Svenska Yle, 2018-03-21; Svenska Dagbladet, 2018-01-02). Satsningen, som infördes 2018 under namnet "ghettolagen" först, har kritiserats av både FN och Amnesty. Kritiker menar att den strikta integrationspolitiken är rasistisk (Regeringskansliet, 2020; The Guardian, 2020-03-11, Polisnytt, u.å.sa). Det slutliga måttet ses dock av många kritiker som ett avgörande bevis på lagens verkliga avsikt: mer än 50 % av Mjölnerparkens invånare är utrikesfödda eller födda i Danmark av invandrarföräldrar. En stadsdel med liknande problem men bebodda av tredje generationens danskar, av vilka de flesta är vita, skulle inte kvalificeras som ett "ghetto" (The Guardian, 2020-03-11).

Det danska departementet Transport-, Byggnings- och Boligministeriet konstaterar att;

“Målet är att ge alla barn i Danmark samma livsmöjligheter oavsett vilken stadsdel de växer upp i eller deras föräldrars bakgrund ... detta innebär att de måste exponeras för samhällets kulturella normer och inte växa upp i slutna och isolerade samhällen.” (The Guardian, 2020-03-11, sextonde stycket).

Kritiker menar att detta bygger på falska premisser och avhumanisering. Den danska ministern säger att Mjölnerparken inte lever under den danska grundlagen, utan under sharialagar (The Guardian, 2020-03-11; Svenska Yle, 2018-03-21). Kritiker uppger att detta är något som inte påminner om verkligheten på plats utan att det är enbart piskat för att diskriminera. En tillströmning av rikare människor är ett falskt universalmedel; tanken är ju att en blandning av rikare människor här på “magiskt” sätt ska få brottsligheten att falla, men faktumet är att det finns områden i Nørrebro som många rikare människor har flyttat till med högre brottsfrekvens (The Guardian, 2020-03-11).

“Ghettoområden” har varit tillflyktsort för dem som kämpar för att hitta bostad någon annanstans, men det är i allt högre grad inte längre fallet. Mjölnerparkens invånare betonar att avhysning av offentliga hyresgäster helt enkelt är ett sätt för bostadsbolaget att återanvända fastigheter för gentrifiering (The Guardian, 2020-03-11). De boende kritiserar hårt beslutet och påstår att bostadsbolagets skäl för att vräka dem är ganska tydlig; att det handlar om att de vill tjäna mer pengar. Enligt en advokat, som representerar en hyresgäst i Mjölnerparken, finns det inga konkreta bevis för att bostadsområdet Mjölnerparken och i synnerhet att de två kvarteren som berörs, har en högre brottslighet. Han framhåller att: *“Ärendet vi förbereder bygger på föreställningen att hela idén med att anta lagstiftning egentligen handlar om något annat – att rikta in sig på specifika grupper baserat på religion och etniskt ursprung.”* (The Guardian, 2020-03-11, tjugofemte stycket).

De boende i ghettoområdena anser att ghettolagen är diskriminerande. De berättar om hur det målas en bild om Mjölnerparken som anses vara avskärmade från resten av samhället, vilket de tycker inte är sann, stadsförnyelsen bygger bort kvaliteter som de boende uppskattar. I enlighet med ghettolagstiftningen innebär ombyggnationen att kvartersgårdarna ska separeras ifrån varandra och ingången till bostadsbyggnaderna blir utsidan mot gatan istället för gården. Det kommer också att göras plats för nya gator och butiker och de två mellersta blocken säljs till privata bostadsbolag. Detta betyder att gemensamma ytor både inomhus och utomhus kommer att försvinna, kvartersbyggnaderna kommer alltså längre ifrån varandra. Detta skapar avgränsade kärnfamiljer och konsumenthushåll samt försvårar utvidgandet av nätverk där

man till exempel hjälps åt i vardagslivet (Nyhetsbyrån Järva, 2022-10-16). Således byggs arkitekturen som gynnar gemenskap bort och de sociala sammanhangen splittras (Andersson, 2022; Svenska Yle, 2018-03-21).

Många hyresgäster pekar på att detta är statlig rasism eftersom "icke-västliga" och "västliga" invånare sorteras beroende på ursprung. Icke-västliga danskar måste flytta när kvoten av västliga ska öka i utsatta områden (Polisnytt, u.å.). Boende i Mjölnerparken vill kämpa mot ghettolagen, för att få den upphävd. De vill kunna styra sina egna rättigheter när det kommer till var de ska bo (Polisnytt, u.å.). Boende sätter stor vikt på kriteriet om etnisk bakgrund, de hävdar att detta innebär att man blir betraktad och kategoriserad i lagordning som att man har en icke-västlig bakgrund. Att sin etniska bakgrund blir använd och lagförd och att ens rättigheter kan avgöra vem som bor i ens bostadsområde (Polisnytt, u.å.).

Danska forskare och politiker har också tagit ställning till ghettokonceptet och listan. Forskare framhåller att listan bara förvärrar problemet i de aktuella bostadsområdena. Listan hjälper till att visa upp områdena, vilket gör det svårt för dem att attrahera nya resursstarka medborgare. De menar att namnet "ghettolistan" enbart är en del av stigmatiseringen av dessa bostadsområden (Dagens byggeri, 2021-10-12). Dessutom menar han att regeringen inte är medveten eller vill inte veta vilka verkliga problem som råder i områdena, istället används listorna för att peka finger åt invandrare som inte aspirerar på att bli en del av det danska samhället. En professor vid Aalborgs universitet som utvärderar den politiska strategin om det danska ghettokonceptet, menar att det inte finns entydiga bevis för att det som sker i Danmark kommer att hjälpa eller förbättra situationen för de boende i områdena. Istället är det ett enormt bostadspolitiskt experiment (Andersson, 2022).

De beskriver även hur individuella förändringar i invånarsammansättningen kan förändras om ett område hamnar på gettolistan. Listan tar dessutom inte hänsyn till den ekonomiska situationen landet befinner sig i och bidrar även negativt till invånarnas självkänsla, självförståelse och inte minst till en underskattning av den egna förmågan och framtida möjligheter. De menar att listan stigmatiserar de boende och får en lång rad konsekvenser för dem. Dessutom upplever invånarna diskriminering på grund av sin adress, till exempel på arbetsmarknaden. De framhåller också att kriteriet som inte rör västerländska invandrare och ättlingar är irrationellt. Att ens etniska bakgrund inte enbart ska vara orsaken till att ett område kategoriseras som ett ghetto (Altinget, 2018-01-29). Det råder en bred enighet i den politiska ställningen om att det finns stora utmaningar i vissa bostadsområden, men det råder

stor oenighet om verktygen. De uppger att det är fel att fokusera på mer straff och kallar flytten symbolpolitik. En felaktig bild av verkligheten i Danmark målas upp och verktygen är helt olämpliga, handlingen är alltså en form av hets mot stora befolkningsgrupper (Altinget, u.å.).

En hyresgäst som har bott i Mjölnerparken sedan 1987, då området var nybyggt, berättar att först var det höga hyror och enbart danskar som bodde här. Men varje gång en lägenhet blev ledig så hänvisade kommunen och bostadsbolaget flyktingar som kom från krig och andra hemskheter till Mjölnerparken (Svenska Yle, 2018-03-21). Hyresgästerna tycker att regeringens ghettoutspel inte kommer att minska segregationen, utan tvärtom. Detta för att de resursstarka inte vill flytta in i Mjölnerparken och de resursstarka som i dag bor i området flyttar ut. De anser att regeringens förslag är diskriminerande mot boende i de utsatta områdena. Eftersom

“Det går emot alla principer som rättssamhället Danmark bygger på, att alla ska vara lika inför lagen. Det fingrar man nu på. Om du bor här i Mjölnerparken så har du färre rättigheter, om du bor på andra sidan gatan har du flera rättigheter. Det är väldigt diskriminerande” (Svenska Yle, 2018-03-21, tjugofjärde stycket).

5.4.2. Ringens boendepåverkans-perspektiv & kritik

Enligt bostadsforskaren, Martin Grander, har bostadsrivningar blivit vanligare bland kommuner i Sverige och att det är ett sätt att välja befolkning (Aftonbladet, 2022-08-02). Målet med projektet i Ringen är att locka in en befolkningsgrupp med högre status och fler skattebetalare (Aftonbladet, 2022-08-02; Socialisterna, 2022-08-10). Kommunens syfte med rivningen av allmännyttan-lägenheter är att locka medelklassen till Hanaskog, vilket innebär utbyggnad av befolkning, genom att bygga nya attraktiva lägenheter och bostadsrätter (Kb Mosaik, 2021-05-07; Aftonbladet, 2022-08-02). Det är en form av vad som kallas “forcerad gentrifiering” precis som det har experimenterats med i Danmark, vilket har inspirerat Östra Göinge kommun. De framhåller att de vill efterlikna Danmark och därför tillämpas det som redan gjorts där; att riva bostäder med hyresrätt och fördriva hyresgäster i utsatta områden för att “bryta” segregationen (Aftonbladet, 2022-08-02; Svt Nyheter, 2022-02-11; Socialisterna, 2022-08-10). Men beslutet innebär också att fattiga människor utesluts för att ge plats åt medelklassen (Socialisterna, 2022-08-10). Däremot förnekar bostadsbolaget att rivningarna

beror på utbytning av befolkning, trots att ungefär 260 hyresgäster tvingas flytta (Kb Mosaik, 2021-05-07; Aftonbladet, 2022-08-02; Newsfounded, u.å.).

Byutvecklingsprojektet har skapat oro i kvarteret Ringen och kritiserades mycket av hyresgäster och politiker. De påpekar att det inte fanns någon möjlighet för diskussioner om rivningen av Ringen, det innebär ju en livsförändring för de boende (Kb Mosaik, 2021-06-30). Hanaskogsbor kritiserade informationsspridningen och uppgav att de fick reda på rivningsbeslutet genom tidningen, vilket gjorde de chockade. Hanaskogsbor vill bo kvar i Ringen för de trivs där (Aftonbladet, 2022-08-02; Kb Mosaik, 2021-06-30; Sveriges Radio, 2021-07-08).

Hyresgäster (både svenskar och nyanlända) förväntade inte sig att de någon gång ska uppleva tvångsflyttning. De klagar över att de inte fått tillräckligt med information från bostadsbolaget. Däremot påstår bostadsbolaget att alla hyresgäster har informerats individuellt och bjudits in till en digital medborgardialog (Sveriges Radio, 2021-07-08). Ungefär en femtedel av invånarna som bor där har flyttat (Newsfounded, u.å.). Detta medan bostadsbolaget konstaterar att de har informerat alla hyresgästerna individuellt och bjudit in dem till en digital medborgardialog (Newsfounded, u.å.). Enligt kommunen är den främsta orsaken till rivningarna att husen är i dåliga skick och att renovering blir för dyrt. Dock erkänner politiker att det finns andra skäl som innebär att området anses vara isolerat därför säger de att de vill få in en annan målgrupp och fler skattebetalare (Norra Skåne, 2022-09-06). Han menar att Hanaskog ska bli attraktivt för dem som har pengar. Dessutom hanteras inte detta som hemlighet utan det framförs tydligt i hans intervjuer. Därför slängs arbetarklassen, fattigpensionärer och nyanlända ut, eftersom de inte får plats (Norra Skåne, 2022-09-06).

Kommunens och bostadsbolagets hantering av husen i Ringen har fått kritik och tolkas som att värden vill avsiktligt bli av med sina hyresgäster. En hyresgäst som har bott i Ringen i 20 år förklarar: *“För mig handlar det om att jag har en historia här. Min son växte upp i den här lägenheten. När jag flyttar river jag upp min historia och min sons barndomshem”* (Hem & Hyra, 2021-12-09, femte stycket). Det är även ännu svårare för nyanlända att flytta igen, det innebär att familjens rötter ännu en gång rycks upp; *“Det är oerhört svårt att börja om sitt liv. Oerhört svårt. Vi flyktingar får flytta många gånger. När man ska starta ett nytt liv är det svårt att hela tiden flytta”* (Hem & Hyra, 2021-12-09, trettioförsta stycket). Hyresgästerna är medvetna om att i andra stadsdelar är det dyrare än Hanaskog, men de har inte råd med högre

hyror än 6000. Därför är det många som inte har inga andra alternativ än att tacka ja till bostadsbolagets ersättningslägenheter (Hem & Hyra, 2021-12-09). Hyresgästerna kan tycka att det låter bra med renovering men de uppger att de inte kommer få någon nytta om det blir en nyproducerad lägenhet för de lär inte ha råd. En nyproducerad lägenhet i samma storlek är fyra tusen dyrare (Svt Nyheter, 2022-02-11). Dessutom är alla andra bostäder som erbjudits av bostadsbolaget kostar oftast minst tre tusen mer i månaden (Norra Skåne, 2022-09-06). Kritiker ifrågasätter var långtidsboende hyresgäster ska ta vägen, som till exempel en 80-årig man som bott i samma lägenhet i 60 år. De undrar hur de nyproducerade husen ska ersätta alla lägenheter (Norra Skåne, 2022-09-06).

Bostadsbolaget tycker att omflyttningen kommer att lösa sig under femårsperiod av rivning.

Bostadsbolaget:

“Det faller på sin egen orimlighet. Enligt lagboken behöver vi inte erbjuda hyresgästerna några nya bostäder. Vi hade bara kunnat säga: ”Nu ska vi riva ditt hem. Sorry”. Men vi är en allmännytta och då vill vi göra vad som är rätt och riktigt. Därför kommer vi att erbjuda ersättningslägenheter. Det är fastigheterna vi vill bli av med inte hyresgästerna” (Hem & Hyra, 2021-12-09, sjuttonde stycket).

Kritiker uppger att kommunen har i första hand inte arbetat med integration för att förbättra situationen i kvarteret. De boende säger att i byn finns två butiker, *“i den ena handlar alla gammalsvenskar och i den andra handlar alla nysvenskar”*, detta kan tyda på att kommunen inte har försökt att främja integrationen i byn (Hem & Hyra, 2021-12-09, tjuogoandra stycket). Politiker konstaterar att rivningen av kvarteret förändrar hela samhället i kommunen och att det handlar om att flytta problemet någon annanstans istället för att hantera lokala utmaningar (Kb Mosaik, 2021-06-30). Hyresgästerna i Hanaskog vill bo kvar och tycker att det är en stor fördel att det finns en god transportförbindelse, vilket förkortar pendlingsavståndet till arbetet (Sveriges Radio, 2021-07-24). Politikern beskriver också byn som *“en oslipad diamant”* och att så goda kommunikationer som Hanaskog hittas inte ens överallt i Stockholm (Aftonbladet, 2022-08-02). I slutändan tar kommunen och politiker sina beslut oavsett medvetna konsekvenser. De använder gärna ordet stadsförnyelse, men kritiker och Hanaskogsbor kallar det för gentrifiering, vilket har lett till en fördrivning av den lokala befolkningen.

Politiker och hyresgäster är mest kritiska till att det inte skedde diskussioner om rivningsbeslutet i Ringen (Kb Mosaik, 2021-06-30). Bostadsrivningar innebär en livsförändring för hyresgästerna, men kommunen har valt att inte informera individuellt, inkludera hyresgäster eller bjuda in till medborgardialoger. Därför har hanteringen av

byutvecklingsprojektet skapat problem, såsom otransparent planeringsprocess och ineffektivt kollektivt beslutsfattande (Lin et al., 2015).

6. Resultat & Analys

Detta kapitel skildrar en redogörelse för det empiriska resultatet som består av en intervjustudie med 5 hyresgäster i Mjölnerparken. Resultatet presenteras och analyseras med hjälp av analytiska begreppen och litteraturstudien. I tabell 4 nedan redovisas hur länge hyresgästernas har bott i området, deras boendesituation och hur de blev kontaktade av intervjuaren.

Informant	Antal år i området	Boendesituation
(1)	7 år	Byter lägenhet i samma block
(2)	33 år	Flyttar från block 3 till block 4
(3)	32 år	Flyttat till en annan våning i samma byggnad
(4)	23 år	Flyttat ut till Amager
(5)	20 år	Flyttar ut från området

Tabell 4: Tabellen visar information om hyresgästerna och hur de blev kontaktade. Tabellen är egenskapad.

6.1. Ghettoplanens informella processer och implicita fördrivning

6.1.1. Projektprocessen ur informanternas perspektiv

Här presenteras stadsförnyelseprocessen ur hyresgästernas perspektiv. Deras samstämmiga utsagor fördes ihop till en gemensam beskrivning av projektprocessen. I alla dessa utsagor återupprepades samma grundpunkter, vilket sorterades fram med hjälp av tematiseringen av materialet. Detta betyder att alla informanter beskrev händelseförloppet på liknande sätt. Detta redovisas eftersom summeringen av informanternas utsagor är ger en bättre förståelse av deras synvinklar och upplevelser.

Enligt informanternas samstämmiga utsagor om projektprocessen så gällde bostadsbolagets första informationspridning en renovering av kök och toalett samt fönster, i samband med en temporär omflyttning. Informanterna berättar att bostadsbolaget har visat dem visionsbilder på lägenheterna och stadsrummet. De påstår att det gjordes i syfte att locka och övertyga dem att skriva på beslutspapper, vilket de menar gav dem förhoppningar. Efter en period informerades hyresgästerna om ett nytt beslut som tagits, baserat på deras godkännande, vilket de menar inte var deras upplevelse att de hade godkänt. Beslutet gick ut på att den första och fjärde blocken kvarstår och hyresgästerna på våning 2 och 3 bor kvar, men de två mellersta blocken säljs. Detta innebär att de som bor i den andra eller tredje blocken samt de som bor på våning 1 och 4 i den första och fjärde blocken ska vräkas. Det är enbart de som har flyttat in en viss tid (till och med 1996) till block 2 och 3 som har rätt och prioritet att bo kvar i området och därav flytta till antingen block 1 eller 4. Detta eftersom den fjärde våningen byggs om till en större tvåvåningslägenhet och bottenvåningen omvandlas till butiker och caféer.

Kartan visar Mjølnerparkens 4 olika block (Google maps, 2023).

Informanterna konstaterar att många hyresgäster som bodde på våning 4 i den första och fjärde blocken blev erbjudna en renovering av lägenheten i samband med att få flytta tillbaka, men på grund av hyreshöjningen har de inte haft råd att flytta tillbaka. De säger att det däremot sätts villkor på block 2 och 3 som innebär att endast invånare som har ett arbete och utbildning som får bo där.

Enligt informanterna har alltså processen initierats med ett godkännande för en renovering av kök, toalett samt fönster i samband med en temporär omflyttning. Senare blev dem förvånade av ett beslut som innebär en områdesupprustning, renovering av hela lägenheten och permanenta tvångsflyttningar. Samtliga hyresgäster i Mjölnerparken framhåller att beslutet har varit en chock för dem och det har gjort att de har blivit och blir fortfarande tvungna att flytta till olämpliga lägenheter. Detta på grund av de inte har råd med hyreskostnaden och vill samtidigt undvika hemlöshet. De berättar också att en del hyresgäster flyttar ut temporärt, på grund av renoveringen, och enligt tidsplanen bör flytta tillbaka efter 2 månader. Dessa har till följd av tidsprocessen bott i temporära bostäder i 6 månader, och enligt hyresgästerna, kommer det att ta ytterligare 5 månader, vilket blir 9 månader totalt tills lägenheterna blir färdigrenoverade. De menar också att detta har gjort att flera hushåll har flyttat 3 gånger på grund av den bristfälliga tidsplanen. Hyresgästerna som bor i ersättningsbostäder drabbas av negativa konsekvenser eftersom de har varit tvungna att bo i olämpliga bostäder, men har hållit ut med tanke på att det är en kort tidsperiod. Informanterna förklarar hur många hyresgäster har blivit desperata och vägrat att flytta tillbaka till Mjölnerparken på grund av att bostadsbolaget drar ut på tidsprocessen. De hävdar att bostadsbolaget tillämpar en "fördrivningspolicy", eftersom de använder olika strategier som indirekt förtrycker dem för att flytta ut eller vägra flytta tillbaka till området. Ett exempel på dessa strategier är att erbjuda bostäder som ligger långt ifrån Norrebro så att hyresgästerna flyttar ut permanent.

Sammanfattningsvis visar informanternas perspektiv på projektprocessen att det är tre grupper som har drabbats under Mjölnerparkens stadsförnyelseprocess. Första gruppen är de som bor på fjärde våningen i block 1 och 4, där lägenheterna förstörades och hyran höjdes. Andra gruppen är de som bor på bottenvåningen, eftersom deras bostäder ska byggas om till butiker och caféer, vilket innebär att de måste flytta ut. Slutligen finns det en grupp som inte har bott tillräckligt länge i block 2 och 3 och har därmed ingen rätt att stanna, vilket gör att majoriteten måste flytta. Dessa utsagor om projektprocessen har gett nya aspekter och infallsvinklar. Enligt hyresgästernas perspektiv har det skett en indirekt fördrivning genom att förtrycka hyresgästerna på olika sätt. Perspektivet visar också att bostadsbolaget har gått tillväga genom dolda och informella processer utan tillräcklig hänsyn till hyresgästerna. För att uppnå social hållbarhet ska till och med de informella processerna, system, strukturer och relationer aktivt stödja nuvarande och framtida generationers kapacitet att skapa hälsosamma och beboeliga samhällen (United Nations, 2022).

Här kan fenomenet gentrifiering döljas under namnet “renovering” eller “stadsförnyelse”. Det vill säga med skäl att motarbeta sociala problem i utsatta områden initierar politiken en områdesupprustning med syfte att locka grupper med högre ekonomisk status av inflyttade. Flera studier påvisar att planering leder till politiskt initierad gentrifiering (Larsen & Hansen, 2008; Lees, 2008; Lees, Slater & Wyly, 2008; Smith 2002; Rose, 2004; Walks & Maaranen, 2008). Danmark har valt en informell process för genomförandet genom att få hyresgästerna att signera underlag som avser renoveringar, men som egentligen ämnades till något annat. Därmed verkar det saknas formella, tydliga och lagliga strukturer för genomförandet.

6.1.2. Informanternas boendesituation - Rädda situationen eller fördrivas?

Samtliga informanter berättar att de har varit eller är tvungna att flytta, men det har skett på olika sätt. Informanternas boendevillkor skiljer sig beroende på den aktuella boendesituationen. Informant 1 har bott 7 år i Mjölnerparken och var tvungen att flytta från sin lägenhet. Hen vidtog åtgärder på egen hand och bytte med en annan hyresgäst i samma block för att bo kvar i området. Informant 1 fick alltså ingen rådgivning av bostadsbolaget. Om hen inte hade haft chans att flytta in till den nuvarande lägenheten genom att byta så skulle personen vara tvungen till att flytta utanför området. Därför är informant 1 nöjd över sin boendesituation. Men resten av informanterna är missnöjda. Informant 2 har bott i området 33 år i block 3 och har därför rätt att bo kvar i området. Hen har renoverat sin lägenhet själv, men är tvungen att flytta från block 3 till block 4. Informant 2 vill dock inte bo i block 4, eftersom hen inte är bekant med folket som bor där och dessutom är blocket känt för att vara problematiskt. Informant 2 har fått en tidsperiod på sig att flytta men har inte blivit informerad om när flyttningen ska ske till lägenheten i block 4 eller om hen ska tillfälligt bo i en ersättningslägenhet. Informant 3 har bott 32 år i Mjölnerparken och har också egentligen rätt att bo kvar i området men var ändå tvungen att lösa situationen på egen hand. Hen var sist med att få en lägenhet i samma byggnad med hjälp av grannar. Däremot är det otydligt om informant 3 ska flytta till en temporär ersättningslägenhet först eller direkt till den avsedda lägenheten. Informant 3 förklarar hur ilsken hen känner sig och hur svårt det är att flytta från lägenheten där sina barn växte upp.

Informant 4 har bott 23 år i Mjölnerparken och har inte rätt att stanna vilket skapar en upplevelse av bortträning, därav bor hen i Amager nu. Informanten berättar hur desperat hen

har känt sig till följd av tvångsflyttning till Amager eller alternativet att bli hemlös. Informant 5 har bott 20 år i området och har inte heller rätt att stanna i området. Hen måste flytta utanför Norrebro inom en kort tidsperiod. Informant 5 har känt sig hotad av bostadsbolaget och vet fortfarande inte vart hen ska ta vägen. Alla informanter uppger att de känner sig "lurade" av bostadsbolaget. Informant 5 konstaterar att bostadsbolaget har lockat människor till att skriva under på beslutspapper gällande renoeringen av toaletter och kök, med tanke på att de ska bo kvar. Hen menar att de har förhandlat under falska premisser. Innan informant 5 fick reda på att de glömde bort hens tur, litade informanten på processen och lagen. Under väntetiden hörde hen att sina grannar har fått bostäder. Detta gjorde att informanten inte tog något initiativ och därför väntade på sin tur för att få en lägenhet, eftersom de följde ordningen enligt åren hyresgästerna skrev på kontrakt. När det väl blev informant 5:s tur informerades hen att det är dags att flytta genast till en ersättningsbostad. Informant 5 medger att många hyresgäster, inklusive sig själv, förlorade sina bostäder, utan att få någon rådgivning. Enligt informanterna påstår bostadsbolaget att de erbjuder ersättning till hyresgästerna som vräks från området, vilket är en flyttfirma och ungefär 25 tusen kronor för att betala hemförsäkring för den nya bostaden.

Alla informanter uppger en känsla av att sakna rättigheter, vilket gör att de upplever sig i en hjälplös situation. Fyra av fem informanter är långtidsboende hyresgäster som har olika boendesituationer och rättigheter, men har upplevt eller upplever bortträngning till följd av stadsförnyelseprojektet. Detta kan bekräftas av flera studier som konstaterar att bortträngning brukar ske på detta sätt, vilket indikerar på gentrifieringsprocesser i området (Tom Slater, 2014; Kennedy & Leonard, 2001; Picardo, 2022; Jacobs, 1961). Studier framhåller att bortträngning är en direkt eller indirekt konsekvens av gentrifiering, vilket kan tyda på orättvisa och förbiseende av socioekonomiskt svagare grupper (Hartman, 1982; Marcuse, 1985; Smith, 1996; Slater, 2006; Lees et al., 2010; Newman & Wyly 2006; Boverket, 2014). Tvångsflyttning av en viss befolkningsgrupp från ett geografiskt område kan medföra en uteslutning. Det kan också handla om att uppnå en viss befolkningsfördelning, vilket då kallas för "centralstyrd manipulering och omstrukturering av samhället" (Avedian, 2022).

Hyresgästerna betonar att den som inte hinner få en lägenhet tvingas flytta utanför Norrebro. Informant 1 menar: *"Det var en besvärlig process, det var jag som gjorde allting. Så jag vet inte vad de skulle ha gjort med oss egentligen om jag inte skulle ha löst situationen själv"*. Informant 5 beskriver situationen på följande sätt: *"Vi som hyresgäster är väldigt rädda att inte få en lägenhet och känner oss hjälplösa. Framtiden är alltså okänd, vilket är en källa till*

oro. Denna rädsla har även gjort att många har tackat ja till olämpliga bostäder”.

Ambitionen med stadsförnyelseprojektet är bland annat att uppnå en uppgradering och locka medelklassen, men samtidigt utestängs och försämras situationen för andra befolkningsgrupper. Detta kan tolkas eftersom fördrivning från det gentrifierade området genererar sociala, ekonomiska och hälsokonsekvenser för socioekonomiskt svagare grupper (Murphy, 2008; Lees et al., 2008; Holgersson & Thörn, 2014). Gentrifieringsprocesser i städer har en direkt inverkan på dynamiken på bostadsmarknaden och med tiden kan stadsdelarna bli exklusiva, segregerade, socioekonomiskt homogena och förlora den sociala mångfalden (Lilja, 2011; Blomé & Annadotter, 2020; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022; Boverket 2014; Chong, 2017). Detta kan tolkas vara processen i Mjölnerparken, där den sociala mångfalden minskas på grund av utflyttningar, block 2 och 3 riskerar bli socioekonomiskt homogena och segregerade eftersom de blir instängda från block 1 och 4. Dessutom blir stadsdelarna som de socioekonomiskt svagare grupperna bortträngs till mer exklusiva med tiden.

6.2. Livsförödande boendevillkor för hyresgästerna

Hyresgästerna beskriver hur Mjölnerparkens stadsförnyelseprocess har varit en livsförändring för dem. De uppger hur det har påverkat och fortfarande påverkar deras psykiska hälsa. Informant 4 och 5 förklarar hur förändringar i boendesituation påverkar tryggheten och säkerheten i området, boendekvaliteten, livskvaliteten, barnens studieliv och grannskapet. Detta eftersom en bostad är en förutsättning för att skapa sig ett hem med kvaliteter som behövs för att uppleva trygghet, vilket ger boendet ett materiellt och symboliskt värde (Listerborn, 2020). Ens hem, boende och bostad har en stor betydelse för upplevelse av trygghet, vilket bör betraktas som en del av *“det senmoderna och nyliberala bostadssystemet”* än att betraktas som individuella problem (Listerborn, 2020).

Hyresgästerna förklarar hur de känner sig i osäkerhet på grund av att portar är öppna till följd av byggprocessen. Informant 5, som ska flytta ut från Mjölnerparken, berättar att de känner tillhörighet till Mjölnerparken och att flytta därifrån kommer att påverka hens och barnens mentala hälsa. Detta beror på att människorna upplever sig tvungna att lämna ett samhälle de känner tillhörighet till, vilket påverkar livskvaliteten och medför hälsokonsekvenser (Burnett, 1986). Hyresgästerna utsagor tyder på att förändringsprocessen i Mjölnerparken inte tar

hänsyn till deras livskvalitet medan en av nyckelprinciperna för ett socialt hållbart samhälle är en god livskvalitet (Henecke & Khan, 2002; Lin et al., 2015; United Nations, 2022). I längden kan det öka risken för fysiska hälsoeffekter, såsom kortare förväntad livslängd och högre cancerfrekvens, diabetes och hjärt-kärlsjukdomar samt leda till fler fosterskador, större spädbarnsdödlighet och högre förekomst av astma (Kennedy & Leonard, 2001; Atkinson & Bridge, 2005).

Informant 4 förklarar hur barnen har påverkats negativt och känner sig socialt isolerade. *”De har börjat få dåliga betyg i skolan sedan vi flyttade hit och vi upplever svårigheter med transportförbindelser”*. Samtliga informanter är också oroliga över hyreshöjningen, eftersom de inte har förmögenhet att betala höga hyror. Detta kan påvisa att en anledning till att Mjölnerparken förvandlas till att bli attraktiv för rika och professionella människor är på grund av dess goda transportförbindelser (Burnett, 1986). Området är beläget centralt i Köpenhamn och har många kvaliteter såsom närhet till S-tågstation och den nybyggda tunnelbanan (NREP, u.å.; Dagens byggeri, 2021-10-12; Helhedsplan, 2021; Politiken, 2017-02-06). Enligt den konsumtionsinriktade teorin föredrar gentrifierarna att lokalisera sig i centrala stadsområden som till exempel värderas på grund av att det erbjuder tillgång till arbete, fritid och kulturella aktiviteter, samt möjliggör en urban livsstil (Lees et al., 2008; Ley, 2003; Ley, 1996). Detta betyder att hyresgäster som har fördrivits till stadens periferi kan komma att uppleva svårigheter med transportförbindelser, såsom informant 4 upplever svårigheter med transportförbindelser i Amager, vilket även gör att extra kostnader medföljer.

Informant 5 tillägger att *”Våra barns skolor ligger i närheten, hur ska barnen ta sig till skolan när vi flyttar? Skolbyte har påverkat många barns psykiska hälsa. Ett barn har sina vänner, sin skolmiljö och uppväxtmiljö. Detta innebär splittring och otrygghet för oss”*.

Informant 4 håller med om detta eftersom hen går igenom det i sin nuvarande situation och beskriver den som instabilitet, depression och psykisk ohälsa. Det överensstämmer med flera studier som förknippar gentrifiering med minskad psykisk hälsa, såsom ökade stressnivåer, dålig självskattad hälsa, ångest och depression (Boverket, 2014; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022; LeGates & Hartman, 1986; Lyons, 1996). Andra studier visar att bortträngning och otrygghet i boendesituationen resulterar i stora konsekvenser för människans välbefinnande, på grund av upplevelsen av osäkerhet och risken att inte kunna bo kvar drabbar dem av psykisk ohälsa (Westin, 2011; Pull & Richard, 2019). Wangs (2011) studie bekräftar hyresgästernas upplevelser där sociala effekter identifierades i samband med

gentrifiering. Dessa effekter syns i människors levnadssätt, samhälle, utbildning, samhörighet, hälsa och välbefinnande.

Projektets komplikationer är ett omtalat ämne i Norrebro, vilket kan tyda på att de boende i området inte känner sig trygga eller nöjda. Informant 3 uppger följande: *“Alla är väldigt upprörda och har anställt advokater. Varje dag går det stora grupper av hyresgäster till gatukontoret för att klaga”*. Samtliga informanter känner sig psykiskt trötta på grund av fördrivningen och röran de befinner sig i. Informant 5 berättar: *“Det är en enda röra här under stadsförnyelseprocessen, ingen är nöjd, man vet inte vart man ska ta vägen eller var man ska anpassa sig. Detta är en psykisk påfrestning på vuxna och barn”*. Informant 4 uttalar sig på följande sätt *“Denna tvångsflyttning har förstört oss, jag har inte valt att bo här, utan jag blev tvingad. Hyran är mycket högre än vad jag brukade betala och mina barn behöver nu busskort för att ta sig till skolan, vilket också kostar en summa”*. Hen behöver alltså jobba extra mycket för att tillgodose hushållets behov. Listerborn (2020) menar att bostadsotrygghet har utvecklats jämsides med ojämlikheten i tillgång till bostäder med överkomliga kostnader. Hyresgästernas uttalanden om barnens upplevelser motsäger det danska departementet Transport-, Bygnings- och Boligministeriet mål om att ge alla barn i Danmark samma livsmöjligheter oavsett vilken stadsdel de växer upp i eller deras bakgrund, vilket innebär att de måste exponeras för samhällets kulturella normer för att inte växa upp i slutna och isolerade samhällen (The Guardian, 2020-03-11). Enligt hyresgästernas upplevelser har tvångsflyttningen i sig gjort att barnen känner sig socialt isolerade och psykiskt påverkade. Ur ett hållbarhetsperspektiv är det viktigt hur städer utvecklas eftersom det har stor inverkan på människors livssituation (Hedenfelt, 2013). Det bekräftar även Listerborns (2020) studie som konstaterar att en dysfunktionell bostadsmarknad har konsekvenser på hälsa, barnens uppväxtmiljöer, utbildning och ökade samhällsklyftor.

Informant 1,2 och 3 påpekar hur det hade förändrat deras liv om de hade behövt flytta från området. Informant 1 förklarar; *“Här känner man till allting, man har sin läkare, barnens skola, sociala förhållanden osv i närheten”*. Alla Informanter, oavsett boendesituation, är upprörda över splittringen. Enligt Brunnet (1986) har gentrifiering splittrat samhällen och skapat “gated communities” samt privatisering av det offentliga rummet. Det tvingar människor att flytta till områden som de inte väljer bo i, vilket lämnar stadsdelens befolkning geografiskt spridda. Detta innebär att områden snarare blir socialt segregerade än integrerade samt att den sociala sammanhållningen försvagas (Lees, 2014), precis som informanterna

förklarar. Enligt Davidson (2009) är bortträngning en fråga om den platsen man förlorar och den rumsligt levda erfarenheten av boendet, såsom grannskapsrelationer, barnens skolgång samt tillhörighetskänsla till platsen. Därtill att beröva någon sin plats innebär en del av skapandet av ojämlika förhållanden. Enligt informanterna förstör alltså denna projektprocess, som pågår i Mjölnerparken, de långvariga sociala nätverken, grannskapsrelationer, barnens skolgång den specifika kulturella identiteten för området och skapat ojämlika förhållanden (Davidson, 2009; Picardo, 2022; Kennedy & Leonard, 2001; Lilja, 2011; Hedin, 2010).

Informant 2, 3, 4 och 5 uppger att de har hört och sett att materialen som används i renoveringen har dålig kvalitet i de renoverade lägenheterna, vilket har gjort hyresgästerna missnöjda. Informant 2 ifrågasätter: *“Så vad har man för nytta i så fall?”* och informant 3 påstår att: *“Projektet har förstört i stället för att förbättra”*. Informant 1, som bor i en renoverad lägenhet, berättar: *“Jag tycker att själva materialet som de använder har väldigt dålig kvalitet. Alltså jag vet inte om det är lönt att höja hyran för den här kvalitén. Det är inte ens värt”*. Informant 1 har flyttat in i lägenheten trots att ungefär 40% av renoveringen inte var färdig. Informant 1 och 5 berättar att i de nya lägenheterna som byggdes på fjärde våningen fanns det vattenskada när det regnade. Vattnet hade läckt och fyllt upp lägenheterna medan folk bor där. Informant 1 förklarar: *“Detta tyder på att det som är nybyggt har också dålig kvalitet. För hur ska någonting nytt läcka vatten?”*. Försäljningen av lägenheterna sker i samband med en större renovering. Bostadsbolaget konstaterar att de tänker “nytt” denna gång, men renoveringen verkar vara i bristfällig kvalitet. Detta har fått informanterna att undra om denna renovering kommer kunna locka den högklassade befolkningsgruppen. Därför kan detta indikera att Mjölnerparkens stadsförnyelseprojekt sätter vikt på annat, eftersom det är politiskt initierat och verkar som medel för att utesluta icke-västliga samt försöka skapa ekonomisk tillväxt än “social blandning”.

Alla informanter framhåller hur boendevillkoren har påverkats negativt under stadsförnyelseprocessen. De beskriver den fysiska miljön i kvarteret som en förödelse som inte är värd en renovering med undermålig kvalitet. Enligt informanterna har bostadsbolaget och projektansvariga inte följt projektets tidsplan, Det är en väldigt lång process som har pågått i en lång tid. Informanterna berättar hur jobbigt det har varit i 2 år under stadsförnyelseprocessen; det finns inga parkeringsplatser, gatorna är stängda, det finns massor med lastbilar i vägen. Därmed buller från klockan 6.00 till 18.00 som medför sömnsvårigheter efter klockan 6. Den bristfälliga renoveringen och byggbullret har även,

enligt hyresgästerna, gjort att vissa hyresgäster som hade rätt att bo kvar valde att flytta från området. Informant 1: *“Ibland kan de vara jättehöggljudda, man är tvungen att vakna väldigt tidigt nu när renovering sker samtidigt som vi bor här. Alltså vi har ju fått vår lägenhet men den är inte färdig ännu”*. Informant 1,2,4 och 5 framhåller att de hade tolererat allt bättre om det hade varit värt resultatet. I processen att avskaffa områdets isolering, boendesammansättning och utveckla området till en mer öppen, trygg, säker, attraktiv och levande stadsdel (Landsbyggefonden, 2015; NREP, u.å.) har de påverkat hyresgästernas livskvalité negativt. Hyresgästerna visar en tydlig indikation på att Mjölnerparkens projektprocess kan likställas med gentrifieringsprocesser som förstör den socioekonomiska karaktären och förändrar stadsdelens egenskaper och den kulturella identiteten för området (Picardo, 2022; Kennedy & Leonard, 2001; Lilja, 2011; Hedin, 2010). Bostadsotrygghet kan dessutom anses vara ett systematiskt våld som sker till följd av ett ekonomiskt och politiskt system, vilket idag utgörs av en nyliberalisk, politisk och ekonomisk agenda (Žižek, 2009).

6.3. Ghettopolitikens rasism

6.3.1. Exkludering från beslutsprocessen och olikvärdiga rättigheter bland hyresgästerna

Samtliga informanter berättar hur de kände sig exkluderade från beslutsprocessen. Bostadsbolaget har inte gett dem någon rådgivning eller chans för diskussion. Det var hopplöst för hyresgästerna, eftersom de kände att de inte kunde påverka beslutet. Informant 2 säger: *“De låtsas bjuda oss på en medborgardialog, men de gör vad de vill till slut, hur mycket vi än anställer advokater”*. Alla informanter säger att de inte går på medborgardialoger för de känner att det inte kunde göra eller gör skillnad. De menar att beslutsprocessen inte har baserats på demokrati, vilket går emot en nyckelprincip i social hållbarhet (United Nations, 2022). Detta kan även kopplas till studier som visar att den minskande sociala sammanhållningen och bristen på medborgardeltagande är en konsekvens av spekulativ stadsutveckling, där stadsförnyelse gjordes för att locka till sig investeringar, stärka den ekonomiska konkurrenskraften och förbättra stadens attraktion snarare än att ta itu med olika lokala utmaningar (Križnik, 2018). Dessa lokala utmaningar är bl.a. kriminalitet och arbetslöshet. Detta förklaras av produktionsinriktade teorin som beskriver hur en vinst uppnås genom ombyggnad och stänger hyresgapet i dessa områden, vilket leder till högre

hyror, hyreskontrakt och bolån. Således leder ökningen av vinster till gentrifiering (Briney, 2020). Produktionsinriktade teorin betraktar gentrifiering som en del av ett mycket större skifte i den politiska ekonomin, vilket kopplar processen till en bredare konceptualisering av produktionen av utrymme snarare än resultatet av nya medelklass-smaker och en efterfråga för stadsliv (Briney, 2020; Smith, 1979).

Det blir även tydligt i materialet att alla hyresgäster upplever att de inte har fått likvärdiga möjligheter och rättigheter under projektprocessen. Detta eftersom en del har fått en lämplig lägenhet medan andra inte. Informant 1 förklarar: *”Jag tror att mina grannar har haft mindre chans än vad jag hade, jag har haft bättre möjlighet, för att jag själv har gjort någonting jag blev inte erbjuden något”*. Detsamma gäller informant 2: *“För mig handlar det om att stanna i samma byggnad. Min tur var att mina grannar hann att berätta för mig att be om en lägenhet i samma byggnad. Annars hade jag inte haft möjlighet att stanna i samma byggnad. Vi fick den sista lediga lägenheten”*. Enligt informanterna handlar det alltså om tur, vilket påtvingar de att utnyttja alla chanser för att inte riskera bli hemlösa. Informant 5 förklarar: *“Vi som ska vräkas har fått lägenheter jättelångt ifrån det centrala området, små, fula och dyra, och jag kan inte ens betala denna hyra. Lägenheten jag bor i är mycket bättre”*. Hyresgästernas yttranden förknippas med Kennedy och Leonard (2001) som förklarar att fördrivning orsakar förändringar i social och miljömässig rättvisa. För att ett samhälle ska vara socialt hållbart ska det vara rättvist, mångfaldigt, demokratiskt samt ge en god livskvalitet. Dessutom är stadsförnyelseprojekt viktiga arenor för arbetet med hållbar stadsutveckling (United Nations, 2022). En del av social hållbarhet är att ledning i ett samhälle ska erbjuda en öppen och demokratisk process, samtliga hyresgäster bör ha tillgång till likvärdiga möjligheter (McKenzie, 2004).

Enligt informant 5 och 4 har bostadsbolaget tagit beslut utan att ta hänsyn till deras fysiska, psykiska och ekonomiska förutsättningar. Samtliga informanter tycker att stadsdelen Mjölnerparken inte har utvecklats socialt jämlikt som det borde. Informant 2: *“De har behandlat oss orättvist ... Hur ska jag vara okej med att bli utslängd från mitt hem som jag har bott i 33 år?”*. Informanterna anser att bostadsbolaget använder vissa “omoraliska” strategier med hyresgäster för att förtycka dem ut från området. Informant 5 påstår att hen hotades på följande sätt: *“Du kan anmäla oss om du inte vill flytta ut och då måste du flytta nu. Men om du inte anmäler oss så ger vi dig en tidsperiod att flytta från lägenheten”*. Enligt hyresgästerna har det använts indirekta tvångsmetoder under stadsförnyelseprocessen, såsom

hot och fördrivning, vilket enligt United Nation (2020) kan "*utgöra brott mot mänskligheten och kan likställas med specifika krigsförbrytelser*". Sådan politik kan bryta mot reglerna för legitimt styre som förutses och accepteras av det internationella samfundet (Norman, 2004; Pierre, 1997; Taner, 2011; William, 2003; United Nations, 2020; Nationalencyklopedin, 2023). Denna form av folkfördrivning kan också leda till etnisk rensning, som går ut på en systematisk utrensning för att etablera ett geografiskt område etniskt homogent. Detta genom att påtvingat avlägsna en oönskad etnisk, raslig eller religiös grupp från ett visst område (Avedian, 2022; United Nations, 2020; Taner, 2011; Nationalencyklopedin, 2023, William, 2003; Norman, 2004). Eftersom projektet utgår ifrån en uppdelning mellan "västliga" och "icke-västliga" och att majoriteten som bor i Mjölnerparken har utländsk bakgrund samt är muslimer kan etnisk rensning vara en medföljande konsekvens av folkfördrivningen.

Studier visar att en högre nivå av social hållbarhet kan uppnås genom att öka integrationen mellan olika sociala grupper i städerna som blir mer jämlika och balanserar mångfalden (Stren & Polése, 2000). Kritiker menar att istället för att ta itu med de lokala utmaningarna i området har det tillämpats en exkluderande och rasistisk integrationspolitik (The Guardian, 2020-03-11, Polisnytt, u.å.). Det är påvisat att gentrifieringens konsekvenser kan leda till en ojämn utveckling och social ojämlikhet, vilket minskar det sociala kapitalet. Detta kan innebära sociala och affärsmässiga utestängningar, hemlöshet, fattigdom och ohälsa (Wrona, 2020; Picardo, 2022; Atkinson et al., 2011; Morris, 2017; NLIHC, 2019; Boverket, 2014). Utifrån denna studie blir det tydligt att stadsförnyelseprocessen har inneburit exkludering och orättvisa för hyresgäster som medfört besvärliga konsekvenser för deras liv.

6.3.2. Diskriminering och rasism i vardagen

Alla informanter är eniga om att ghettolagen är diskriminerande och grundar sig på rasism.

Informant 1: "*Det är inte okej. Det är ju rena diskriminering att vräka folk och hämta befolkning med högre status. De har inte löst problemet på det sättet. Skulle det bara handla om renovering skulle man stått ut med allt som händer nu för vi lever ju i kaos*".

Informanterna berättar hur de blev intervjuade av bostadsbolaget innan projektet startade. De ställde privata frågor om inkomst, ekonomisk situation, arbete och arbetstimmar, ålder, utbildning, barnens skola, hur många som bor i lägenheten, om hyresgästen uppbär socialbidrag och varför hen exempelvis som svensk medborgare bor i Danmark.

Hyresgästerna tyckte att det var ovanligt att ställa sådana frågor. Hyresgästernas upplevelser och åsikter bekräftar att projektet går emot dansk lag, EU:s människorättskonvention och FN:s konvention mot rasdiskriminering" (Borås Tidning, 2018-03-01). Därmed FN:s högkommissaries uttalande om att tvångsassimileringsåtgärder driver på rasistiska fördomar, främlingsfientlighet och intolerans samt ökar rasdiskrimineringen av människor med invandrarursprung (Svenska Yle, 2018-03-21; Danmarks Radio, 2018-02-26). Det kan även relateras till boendesegregation som främst sätter fokus på förhållandet mellan områden med olika ekonomiska levnadsvillkor, vilket baseras på vissa kriterier av ras, etnicitet, klass eller nationellt ursprung (Boverket, 2023; Timberlake, 2015). På samma sätt delar projektet befolkningsgrupper av olika ekonomiska levnadsvillkor som baseras på ras, etnicitet, klass eller nationellt ursprung. Staten uttrycker tydligt en skillnad mellan icke-västliga och västliga invånare som sorteras beroende på ursprung och antal. Icke-västliga eller utomeuropeiska måste flytta när kvoten av västliga ska öka i utsatta områden (Transport-, Byggnings & Boligministeriet, 2017; News Øresund, 2018-01-19; Andersson, 2022; Svenska Yle, 2018-03-21; Polisnytt, u.å.).

Rassegregation i bostäder är en grundläggande orsak till rasskillnader i hälsa, den skapar hälsoskadliga förhållanden i den sociala och fysiska miljön. Den fysiska separationen av raserna genom tvångsbostad i vissa områden kan vara en institutionell mekanism för rasism (Williams & Collins, 2016). Informanterna kritiserar ghettokonceptet som de anser inte kommer att förbättra situationen. De understryker tydligt upplevelsen av diskriminering, orättvisa, odemokrati och rasism. Informant 5 förklarar: *“Det handlar om privata intressen och korruption i det danska systemet som ger egen nytta”*. Informant 2 berättar: *“Vi har inte fått möjlighet att överklaga och det finns inget som heter demokrati, det är bara falska lagar och regler”*. Detta bekräftar informant 4 och tillägger *“... de vill avsiktligt få ut oss invandrare från området och höja hyran, så syftet är mer ekonomiskt, och vi blev lurade”*. Detta beror på att gentrifiering dag har införlivats i planeringstrategier för att anpassa och uppgradera stadsrummet till den ekonomiskt drivna ordningen och stadsförnyelseprojektet används som en styrningsform som gynnar privata intressen (Swyngedouw et al., 2002; Thörn & Holgersson, 2014). Ett konkret exempel är att projektet i Mjölnerparken genererar en hyreshöjning som skapar svårigheter för befintliga hyresgäster och därmed öppnar utrymme för andra med högre klass som skapar en större homogenitet.

Alla informanter ifrågasätter varför Danmark har samlat alla utlänningar inom samma område om syftet därefter är att motarbeta segregationen. Efter den långvariga

förändringsprocessen kan det resultera i segregation mellan blocken som ska separeras från varandra, gemensamma ytor inomhus och utomhus som kommer att försvinna samt i stadsdelarna som hyresgästerna bortträngs till. Detta kan skapa sociala förändringar i området, vilket gör att de blir såväl socialt uppgraderade men även mer utsatta (Lilja, 2011). Vanligtvis avser förändringarna en ökad integration och social blandning, men processen kan indirekt medföra en gentrifieringsprocess (Lees, 2014). Det kan först resultera i ett blandat område men sedan leder det till segregering av socioekonomiskt svaga (Lees, 2008). Många studier som gjordes i områden som planerats för social blandning visar att de nyinflyttade medelinkomsttagarna tenderade att själv-segregera sig (Lees, 2008). Därmed påvisar konsumtionsinriktade teorin att gentrifierarna söker en omgivning där de möter likasinnade (Lees et al., 2008; Ley, 2003; Ley, 1996). Segregation brukar enbart gynna befolkningsgrupper med höga nivåer av olika former av kapital, främst genom konsekvenserna av exponering för koncentrerad grannskapsrikedom eller fattigdom (Timberlake, 2015). En högre nivå av social hållbarhet kan uppnås genom att minska segregationen i städerna och bli mer jämlika, balansera mångfald och social inkludering är en central del av social hållbar utveckling (Stren & Polése, 2000; Thörn & Holgersson, 2014). Ett samhälle måste arbeta mot en högre inkludering för alla delar av befolkningen (McKenzie, 2004). Denna stadsförnyelseprocess saknar flera aspekter av social hållbarhet såsom jämlikhet, rättigheter, inkludering och sociala mångfald. Därav kan det diskuteras huruvida ghettoplanen kan vara diktaturbaserad eftersom det saknas demokratiska aspekter med drag av tvång, fördrivning, exkludering, diskriminering och orättvisa.

6.3.3. Mjölnerparken som en straffarena

Enligt ghettolagen kan familjvräkning bli aktuellt om en familjemedlem utför kriminella handlingar. Informant 1 och 5 anser att det är en gynnsam lag eftersom familjerna tvingas ta hand om sina barn och granska deras beteende. I kontrast till informant 1 och 5 tycker informant 2, 3 och 4 att lagen är orättvis. Informant 4 menar: *“Jag är med på att motarbeta kriminalitet men varför ska ens syskon och föräldrar straffas på grund av personen som begått en kriminell handling? Jag kan tänka mig att varna dem först blir bättre”*. Därtill tycker informanterna att ghettolagen om dubbelstraff i ghettolistade områden är orättvis och att var man bor ska inte spela någon roll. Informant 1: *“Så du menar då om en dansk bor i ett högklassat område och begår brott får vanlig straff, men en som begår samma brott i ett*

ghettoområde straffas dubbelt? Är detta rätt eller rättvist? Det är rasism". Samtliga informanter kritiserar lagen om dubbelstraff och tar en negativ inställning, de anser att enligt logiken ska alla brottslingar straffas på samma sätt. Informant 4 förklarar varför hen anser att det grundar sig på diskriminering, *"Det finns tonåringar som nyligen förblir ungdomar och de kommer någon gång begå misstag för att lära sig. Varför ska dem då straffas dubbelt till skillnad från andra ungdomar?"*. En sådan politik bryter mot reglerna för legitimt styre som förutses och accepteras av det internationella samfundet (Norman, 2004; Pierre, 1997; Taner, 2011; William, 2003). Om olika lagar ska gälla i olika områden kan det ifrågasättas hur utvecklingen ska leda till social jämlikhet och rättvisa. Jørgensen (2015) menar att det skapas en dubbelhet eftersom syftet med att förhindra uppkomsten av ett parallellsamhälle medför en inskränkning i de mänskliga rättigheterna (Jørgensen, 2015). Hyresgästernas upplevelser av ghettolagarna stämmer överens med Andersson (2022) som menar att danska regeringen inte vill veta vilka verkliga problem som råder i områdena, i stället används listor för att peka finger åt invandrare som inte aspirerar på att bli en del av det danska samhället. Det finns alltså inga entydiga bevis för att det som sker i Danmark kommer att hjälpa eller förbättra situationen för de boende i områdena. Dessa ghettolagar kan tolkas som en typ av indirekt tvång som bygger på orättvisa och etnisk diskriminering för att fördriva och utesluta en befolkningsgrupp från ett visst område. Det kan också handla om en systematisk utrensning för att etablera ett geografiskt område etniskt homogent (Avedian, 2022; United Nations, 2020; Taner, 2011; Nationalencyklopedin, 2023, William, 2003; Norman, 2004).

6.3.4. Ett risktagande stadsförnyelseprojekt

Samtliga informanter tycker att projektet är oorganiserat och nämner att projektet inte har följt tidsplanen. Informant 1 säger: *"De vet inte var de ska börja och var de ska sluta. De har börjat med allt samtidigt, det är rena kaos"*. De betonar hur det skulle kännas bättre om de började med ett block i taget i stället för att starta allt samtidigt. Informant 2: *"Hade de organiserat bättre skulle vi inte levt i bekymmer hela tiden"*. Ett bra exempel är att, enligt informant 3, de har råkat ge samma lägenhet till två hushåll. Informant 5 berättar också hur många grannar som har behövt flytta mer än 3 gånger på grund av stadsförnyelseprocessen. Samtliga informanter framhåller att det finns korrupcion i den danska politiken, men det erkänns inte av politikerna.

Integration och inkludering är saker som nämns som skäl till projektet, men enligt informanterna är Mjölnerparken redan integrerat med resten av Köpenhamn. Informant 3: *“Det finns redan danskar här och vi lever i fred” ... “Nu när nya danskar flyttar in, om dessa till exempel är rasister. Kommer de kunna integreras med oss? Kommer de ha samma tänkesätt som danskarna som redan bor här?”*. Enligt informant 3 kommer det att skapa konflikter och båda sidorna kommer att vara obekväma. Detta kan kopplas med att gentrifiering har påvisats vara en primär källa till sociala konflikter (Yu et al., 2017; Gu & Zhang, 2021; Burnett, 1986). Fenomenet kan skapa oproportionerliga och destruktiva effekter mellan oliksinade befolkningsgrupper, såsom gemenskaps- och samhällskonflikter (Boverket, 2014; Chong, 2017; Lilja, 2011; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022). Atkinson (2002) och Boverket (2014) hävdar också att gemenskapskonflikt är en konsekvens av fenomenet och framför ytterligare att det resulterar i befolkningsförlust. Hyresgästerna är oroliga över uppkomsten av sociala konflikter med nyinflyttade danskar som sannolikt kan visa rasistiska attityder och beteenden. En sådan situation ger motsatt effekt än den som uttalas med projektet från början.

6.4. Förvrängd mediabild av Mjölnerparken

Samtliga informanter, exklusive informant 5, beskriver hur media är en latent medverkande faktor för skeenden. De menar att det som visas på dansk media inte speglar verkligheten. Informanterna uppger att dansk media baseras på öppen rasism och att invandrare klassas som en “sekundär befolkning” i Danmark, därför tycker dem att de behandlas på ett annat sätt än etniska danskar. Informant 3 ifrågasätter: *“Varför brukar dansk media sätta fokus på Mjölnerparken bara när det sker ett problem och om det i flera år blir lugnt och problemen blir färre pratar ingen om det i dansk media?”*. Informant 2 berättar också om hur media och ghettoklassificeringen har till exempel gjort att en taxi efterfrågar högre belopp för att köra in i Mjölnerparken, eftersom det räknas som ett “farligt” område efter ghettoklassificeringen. Detta förknippas med danska forskare och politiker som framhåller hur listan enbart förvärrar problemet i de aktuella bostadsområdena. Listan bidrar till att exponera områdena, vilket även gör det svårt för dem att attrahera nya resursstarka medborgare (Jørgensen, 2015). Enligt Jørgensen (2015) är ghettolistan alltså en del av stigmatiseringen av dessa bostadsområden.

Informant 4 berättar att hen satt en gång ute i gården med sina väninnor och hade en spontan intervju med DR-television. De upplevde att de blev fördömda för att vara arbetslösa och att enbart sitta ute och dricka kaffe utan att uppfostra deras barn. I stället är barnen alltså utelämnade att skapa problem i området och bildar gängkriminalitet. Hen svarade på dem: *“Ingen av oss som sitter här är arbetslös, vi alla jobbar och är utbildade, så hur kan ni anta att alla i Mjölnerparken är arbetslösa eller socialbidragstagare”*. Då presenterade även varje kvinna sin utbildning och arbete. Informant 4 berättade för dem hur danska systemet har hanterat detta fel och är anledningen bakom arbetslöshet, låg utbildningsnivå och segregation. Informanten berättade för dansk TV att detta beror på att deras föräldrar en gång i tiden invandrade hit för 30 år sedan och var villiga att utbilda sig, arbeta, integrera sig och bidra i samhället. Dock fick de ingen hjälp och, enligt intervjupersonen, blev aldrig ombedda att integrera sig. Därför lever många fortfarande på socialbidrag. Efter decennier, när de är över 50 årsåldern, anklagas de för att de inte är integrerade i det danska samhället. Hen förklarade sist: *“Som resultat dök inget upp av min intervju på TV och reportagen bestod av att jag och mina väninnor dricker kaffe ute på gården och tar inte vara på våra barn. Dansk media vill bara kränka oss och förstöra områdets rykte”*. Därför talas det om att det har funnits en stor mediebevakning i området under det senaste decenniet. Denna mediauppmärksamhet som Mjölnerparken fick gjorde att området fick höga poäng och uppfyllde fyra av de fem kriterierna som är uppställda för att ett område ska stämplas som “ghetto” (The Guardian, 2020-03-11; Regeringen, 2013). Detta kan tyda på att mediebevakningen är en av anledningarna till att Mjölnerparken har hamnat på ghettolistan. Enligt informanterna byggs det på falska premisser och målar en bild om Mjölnerparken som avskärmat från resten av samhället, vilket informanterna inte håller med om.

6.5. Sammanfattning

Resultatet tyder på att informanterna upplever en indirekt fördrivning genom att behandlas nyckfullt och rättslöst på olika sätt. Det som kan ifrågasättas är att Danmark, enligt informanterna, har valt en informell process för genomförandet. Detta kan tyda på att det finns dolda motiv bakom projektet. Alla informanter är missnöjda och känner att de saknar rättigheter, genom att utsättas för en hjälplös situation, vilket indikerar på orättvisa och förbiseende av socioekonomiskt svagare grupper.

Ett av målen med Mjölnerparkens stadsförnyelseprojekt är att uppnå en uppgradering och locka medelklassen. Detta sker genom att göra det sämre för en annan befolkningsgrupp, eftersom fördrivning från det gentrifierade området genererar sociala, ekonomiska och hälsokonsekvenser. Gentrifieringsprocessen på Mjölnerparken har förändrat den sociala mångfalden som minskas på grund av utflyttningar, block 2 och 3 riskerar bli socioekonomiskt homogena och segregerade eftersom de blir instängda från block 1 och 4. Därmed blir de stadsdelarna, som de socioekonomiskt svagare grupperna bortträngs till, mer exklusiva med tiden.

Hyresgästerna menar att förändringsprocessen i Mjölnerparken inte tar hänsyn till deras boendesituation, vilket påverkar tryggheten och säkerheten i området. Den tar inte heller hänsyn till boendekvaliteten, livskvaliteten, barnens studieliv och grannskapet, medan en av nyckelprinciperna för ett socialt hållbart samhälle är en god livskvalitet. Informanterna förklarar hur tvångsflyttningen i sig har gjort att barnen känner sig socialt isolerade och psykiskt påverkade. De framhåller hur boendevillkoren har påverkats negativt under stadsförnyelseprocessen och beskriver den fysiska miljön i kvarteret som en förödelse. Därför kan detta indikera på att Mjölnerparkens stadsförnyelseprojekt är politiskt initierat och är ett medel för att utesluta icke-västliga och ett försök att skapa ekonomisk tillväxt än "social blandning".

Enligt informanternas upplevelser har beslutsprocessen inte baserats på demokrati och att projektprocessen minskar den sociala sammanhållningen. Detta antyder på att stadsförnyelse gjordes för att locka till sig investeringar, stärka den ekonomiska konkurrenskraften och förbättra stadens attraktion snarare än att ta itu med olika lokala utmaningar, såsom arbetslöshet. Det har även visat sig att alla hyresgäster inte har fått likvärdiga möjligheter och

rättigheter under projektprocessen. Informanterna framhåller tydligt hur de upplever att projektet är diskriminerande, orättvis, exkluderande, odemokratiskt och rasistiskt.

Utifrån denna studie blir det tydligt att stadsförnyelseprocessen i Mjölnerparken inte lever upp till kriterierna för social hållbar stadsutveckling eftersom operationaliseringen har medfört upplevelse av bostadsotrygghet och etnisk rensning. I längden kan det medföra ökad segregation än integration. En ytterligare viktig aspekt att uppmärksamma i processen är media påverkan som skapar en skev bild av området och får konsekvenser i form av vardaglig och strukturell rasism.

7. Dansk stadspolitik i en svensk kontext

För att besvara studiens tredje frågeställning förs en diskussion om Mjölnerparkens stadsförnyelseprojekt i förhållande till det svenska projektet i Ringen. Detta för att titta på hur ett mindre svenskt projekt förhåller sig till dansk stadspolitik. Det omtalas att Sverige har inspirerats av Danmarks vision för att minska antalet utanförskapsområden ((Lunneblad & Sernhede, 2021; Svt Nyheter, 2022-07-22; Andersson, 2022; Polisnytt, u.å.; Nyhetsbyrån Järva, 2022-10-16; Arbetarbladet, 2018-08-09). Till skillnad från Mjölnerparkens projekt innebär Ringens projekt en bostadsrivning av hyresrätt och nybyggnation av bostadsrätt. Projektet i Mjölnerparken avser ett kvarter som består av 4 olika block med 560 bostäder, medan Ringen består av 6 hyreshus med 111 bostäder, således är det ett mindre projekt. Mjölnerparken och Ringen anses vara segregerade utanförskapsområden med låginkomsttagare, majoritet av utomeuropeiska hyresgäster och pensionärer med hög arbetslöshet och låg utbildningsnivå. Dessa är de gemensamma skälen som anses ha drivit fram en områdesupprustning. Kriminalitet är ett ytterligare skäl för projektet i Mjölnerparken men det är ingen nämnd orsak för Ringens projekt.

Båda områdena har kvaliteter som goda transportförbindelser och de boende vill bo kvar just för att de goda transportförbindelserna förkortar pendlingsavståndet till skolor och arbetet. Politiker ser centrala lägen med goda transportförbindelser som en projektarena och en chans för att locka medelklassen som efterfrågar goda kommunikationer såsom i Mjölnerparken och Ringen (Aftonbladet, 2022-08-02). Detta betyder att socioekonomiskt svagare grupper som har fördrivits till stadens periferi upplever eller kommer att uppleva svårigheter med transportförbindelser, vilket även gör att extra kostnader medföljer.

Det förekommer brister i kommunikation om projekten i båda områdena. I Mjölnerparken blev hyresgästerna informerade om renovering och temporär utflyttning. Baserat på detta skrev hyresgästerna på beslutspapper, men senare blev de chockade över beslutet om försäljningen av blocken och de permanenta utflyttningarna. Det verkar som att de har valt en informell process för genomförandet genom att "lura" hyresgästerna att signera underlag som avser renoveringar men som egentligen ämnades till något annat i en dold agenda. Detta samtidigt som bostadsbolaget och kommunen påstår att alla hyresgäster blev informerade. Även om Mjölnerparken har haft medborgardialoger så har hyresgäster valt att inte delta, eftersom de känner att det inte kunde göra eller gör skillnad. Båda projekten har inte gett

någon möjlighet för diskussioner. Hyresgäster i Ringen uppgav att de fick reda på rivningsbeslutet genom tidningen, vilket var chockerande för dem att de plötsligt måste flytta ut från området (Aftonbladet, 2022-08-02; Kb Mosaik, 2021-06-30; Sveriges Radio, 2021-07-08). Däremot påstår bostadsbolaget att alla hyresgäster har informerats individuellt och bjudits in till dialoginitiativ, såsom bland annat digitala medborgardialoger (Sveriges Radio, 2021-07-08). Detta kan ändå betyda att kommun och bostadsbolag har valt att inte inkludera hyresgäster. Därför har hanteringen av projekten skapat konflikter, såsom otransparent planeringsprocess och ineffektivt kollektivt beslutsfattande (Lin et al., 2015). Det framkommer också att beslutsprocessen inte har baserats på demokrati och relateras till hur minskande sociala sammanhållningen och bristen på medborgardeltagande är en konsekvens av spekulativ stadsutveckling, där stadsförnyelse genomförs för att locka till sig investeringar, stärka den ekonomiska konkurrenskraften och förbättra stadens attraktion snarare än att ta itu med olika lokala utmaningar (Križnik, 2018; United Nations, 2022).

Hyresgäster i båda områdena upplever sig utsatta för hjälplöshet. Ersättningsbostäderna som har erbjudits för hyresgästerna är olämpliga, har högre hyror eller lokaliserade i en annan stadsdel eller stad, därför uppmanas man att aktivt söka lägenheter på egen hand också. Därtill ges inga garantier att ersättningsbostäder alltid hittas tillgängliga, man riskerar alltså att bli hemlös. Hyresgästerna i båda områdena har uppgett att de inte har råd att bo i andra stadsdelar där det är högre hyror. Därför är det många som inte har andra val än att tacka ja till bostadsbolagets ersättningslägenheter. Därmed uppgår kostnaden för en nyproducerad lägenhet med ungefär fyra tusen kronor. Hyresgästerna i Ringen ifrågasätter hur de 60 planerade nyproducerade husen ska ersätta alla lägenheter (Norra Skåne, 2022-09-06). Vilket motsäger översiktsplanen som påstår att ett av skälen till projektet är att det har uppstått en bristsituation på bostadsmarknaden i Östra Göinge kommun. Det finns tydliga indikationer på att hyresgäster inte har fått likvärdiga möjligheter och rättigheter under stadsförnyelseprocesserna. Detta förklarar att fördrivning av boende orsakar förändringar i social och miljömässig rättvisa (Kennedy & Leonard, 2001). Projekten har inte hanterats med hänsyn till sociala hållbarhetsaspekter, där rättvisa, mångfald, demokrati, likvärdiga rättigheter och god livskvalitet är komponenter som förbises under dessa processer (McKenzie, 2004).

Det framgår tydligt av Ringens rivningsprocess och utflyttningar utgår ifrån en uppsatt tidsplan, där rivningen och utflyttningar av husen sker i 5 etapper under 5 årsperiod. För varje byggnad sker utflyttningar och därefter rivs bostaden. Vad gäller Mjölnerparken har de inte

följt tidsplanen eller varit tydliga med bland annat projektprocess och utflyttningar. Därmed har projektet i Mjölnerparken varit oorganiserat, eftersom de startade med renovering och upprustning i alla block samtidigt som utflyttningar sker i hela kvarteret. Detta har gjort och gör fortfarande att många hyresgäster flyttar mer än 2 gånger och bor i ersättningslägenheter i längre tidsperioder. Dessutom baseras projektet på brutna löften och förhandling under falska premisser. Detta kan påvisa att projektet i Ringen har haft bättre uppföljning av tidsplanen och haft tydligare organisering, vilket underlättade för hyresgästerna i jämförelse med Mjölnerparkens hyresgäster.

Båda projekten har ett mål att locka in en befolkningsgrupp med högre status och fler skattebetalare till områdena. Detta genom att bland annat bygga attraktivt, renovera, riva och uppgradera stadsrummet. Stadsförnyelseprojekt är ett sätt att driva ut en socioekonomiskt svagare grupp, därav är båda projekten politiskt initierade och vill avsiktligt leda till bortträngning av de boende. Områdena anses vara utanförskapsområden och isolerade, därför vill de förstöra den socioekonomiska karaktären i områdena och få in en annan målgrupp som anses vara integrerad med resten av staden. Mjölnerparken och Ringen ska alltså bli attraktiva och riktas mot rikare människor. Dessutom hanteras inte detta som en hemlighet utan det framförs tydligt. Som resultat tvingas 260 hyresgäster att flytta från Ringen men Mjölnerparken visar inga tydliga siffror på antalet hyresgäster som tvingas att flytta från området. Mjölnerparken har givetvis högre siffror på utflyttningar med tanke på projektstorlek. Bortträngning av hyresgäster kan leda till exklusiva stadsdelar, segregering av socioekonomiskt svaga, social polarisering och splittring av samhällen samt förlust av sociala mångfalden. Det är även en direkt eller indirekt konsekvens av gentrifiering, vilket indikerar på fenomenets orättvisa och förbiseende av socioekonomiskt svagare grupper (Burnett, 1986; Thörn & Holgersson, 2014; Lees, 2014; Hartman, 1982; Marcuse, 1985; Smith, 1996; Slater, 2006; Lees et al., 2010; Newman & Wyly 2006; Boverket, 2014; Lilja, 2011; Blomé & Annadotter, 2020; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022; Boverket 2014; Chong, 2017).

Hyresgästerna i både områdena vill inte flytta och känner tillhörighet till områdena. Det är många som har bott i området från 20–33 år, vilket innebär att barns hela uppväxttid har varit i området. Utflyttningar och bostadrivningar i båda områdena innebär livsförändring för hyresgästerna. I Ringen uppger kommunen och bostadsbolaget att de arbetar med målsättningen att hyresgäster ska känna sig trygga och omhändertagna under hela processen, sådana yttranden om hänsynstagande har inte hittats i Mjölnerparkens projektprocessen. I både områdena tvingas människor ut ur ett samhälle de känner tillhörighet till samt tar

förändringsprocesserna inte hänsyn till hyresgästerna, vilket påverkar livskvaliteten och kan medföra hälsokonsekvenser i form av minskad psykisk och fysisk hälsa (Burnett, 1986; Kennedy & Leonard, 2001; Boverket, 2014; Atkinson & Bridge, 2005; Picardo, 2022; LeGates & Hartman, 1986; Lyons, 1996). Det förknippas även med sociala effekter på människors levnadssätt, samhälle, utbildning, samhörighet, hälsa och välbefinnande. Därmed förstör det de långvariga sociala nätverken och den kulturella identiteten för områdena (Picardo, 2022; Kennedy & Leonard, 2001; Lilja, 2011; Hedin, 2010). Att Mjölnerparken är ett större projekt som påverkar fler personer kan sannolikt innebära att projektet har större effekter på invånarna och på samhället i kommunen.

Hur ska utflyttningar och bostadsrivningar åtgärda de lokala problemen som innebär hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och kriminalitet? Har segregationen i första hand motarbetats för att främja integrationen? I slutändan tar kommunen och politiker sina beslut oavsett medvetna konsekvenser. Både projekten har använt termer som stadsförnyelse-, utvecklings och renoveringsprojekt, men kritiker och hyresgästerna antar att det är en gentrifieringsprocess som pågår, vilket har lett till en fördrivning av den lokala befolkningen. Just nu utreder Sveriges regering en lagstiftning som har inspirerats av Danmarks bostadspolitik. Det gäller den danska ghettolagen som föreslår vräkning av en hel familj om en familjemedlem är kriminell, vilket syftar till kollektiv bestraffning. Sveriges regering utreder alltså en ny lag som anses grundas på ett rättsvidrigt perspektiv, detta innebär att Sverige frångår rättsstatens principer om allas rätt inför lagar och följer Danmarks spår (Göteborgs-Posten, 2023-03-08).

Sammantaget framkommer det att båda gentrifieringsprocesserna utgör en fördrivning och uteslutning av en särskild målgrupp av människor. En tydlig likhet är att båda projekten växte utifrån samma bakgrund och eftersträvar liknande mål. Som helhet blir det väldigt tydligt att Sverige efterliknar Danmark men med en mildare retorik och bättre hantering av genomförandet, som till exempel en bättre uppföljning av tidsplanen och tydligare organisering.

8. Diskussion & reflektion

Diskussionen är uppdelad i tre olika avsnitt. Först redogörs en resultatdiskussion och slutsatser, andra delen utgörs av metod- och teoridiskussion och i sista delen diskuteras min forskarroll, idéns ursprung och hur problemet har identifierats och hanterats.

8.1. Resultatdiskussion & slutsatser

Syftet med studien var att undersöka fenomenet gentrifiering och dess processer med utgångspunkt i stadsförnyelseprojektet i Mjølnerparken i Köpenhamn samt i en svensk kontext genom att relateras till projektet i Ringen, Hanaskog i Sverige. Till detta formulerades tre frågeställningar; (1) Hur kan gentrifiering förstås med fokus på hur fenomenet kan påverka de boende i en stadsdel utifrån en social hållbarhetsaspekt? (2) Hur upplever hyresgästerna i Mjølnerparkens stadsförnyelseprocessen med fokus på nuvarande boendevillkor, inflytande och projektstyrning? Och (3) Hur förhåller sig ett mindre svenskt projekt till dansk stadspolitik?

Resultatet visade att hyresgästerna i Mjølnerparken upplever en gentrifieringsprocess som till största del utgör en bortträngning och uteslutning av en särskild befolkningsgrupp som är socioekonomiskt utsatta med en majoritet av utländsk bakgrund. Detta då hyresgästerna känner sig försummade och exkluderade vad gäller underrättandet, inflytande, deltagandet och rättigheter, vilket gör att de utsätts för en hjälplös situation samt indikerar för orättvisa och förbiseende. Hyresgästerna upplever en sämre livskvalité i området till följd av den pågående projektprocessen samtidigt som förflyttning från området innebär en livsförändring med ekonomiska, sociala samt psykiska och fysiska konsekvenser för vuxna och barn. Gentrifieringsprocessen i området förknippas med livsförödande boendevillkor, vilket påverkar hyresgästernas boendekvalité, trygghet, säkerhet, den fysiska miljön och grannskapet negativt. Mjølnerparken riskerar bli exklusiv, segregerad, socioekonomiskt homogen och förlora den sociala mångfalden på grund av utflyttningar. Resultatet påvisade också att beslutsprocessen inte har baserats på medborgardeltagande eller demokrati. Detta beror på att bredden av de boende i området inte har nåtts, eftersom de känner att de inte blir hörda och att de inte har förtroende eller inflytande på projektprocessen. Därmed är den

minskande sociala sammanhållningen samt bristen på medborgardeltagandet en konsekvens av spekulativ stadsutveckling. Det finns alltså bakomliggande diskurser av diskriminering och rasism som politiker driver trots enorma konsekvenser för hyresgästerna i syfte att gynna lokala ekonomin och fördriva rasifieringsprocesser. Resultatet visade även konsensus i förhållande till tidigare forskning. Det framkommer även i resultatet att media är en viktig faktor som har försämrat bilden av området och hyresgästernas situation. Det är dock viktigt att påpeka att denna studie har baserats på den kritiska mediebevakningen.

Genom detta resultat ska denna studie bidra till att öka kunskap om fenomenet gentrifiering och dess negativa konsekvenser och dolda processer samt hur det kan negativt påverka en stadsdel och dess boende. Det ska även framhäva hur en dansk projektprocess har påverkat hyresgästerna i ett område. Därtill hur den danska ghetto- och bostadspolitiken verkar, inspirerar Sverige genom att starta stadsförnyelseprojekt som efterliknar Danmarks bostadspolitik. Det är viktigt att påpeka att Sverige har inget kriterium som sorterar befolkning beroende på bakgrund, vilket gör en stor skillnad i jämförelse med Danmark. Detta betyder att idag är Sveriges bostadspolitik mildare men kan möjligen vara på väg mot en hårdare politik, därför är det väsentligt att belysa det pågående svenska exemplet.

Projektet har utsatt hyresgästerna i Mjölnerparken för sämre boendevillkor och livskvalité samt bidragit till en större splittring, orättvisa, ojämlikhet och segregation i samhället på flera plan, och förhoppningsvis är inte ambitionen att driva en liknande utveckling i Sverige. Den danska ghettolagen som den svenska regeringen inspireras av kan ha långsiktiga konsekvenser såsom att kollektivt bestraffa ca tre miljoner hyresgäster genom massvräkning (Göteborgs-Posten, 2023-03-08). Om Sveriges regering inspireras alltså av en lagstiftning som grundas på ett rättsvidrigt perspektiv och dessutom syftar till att försumma människor som har det tuffast i samhället blir det möjligt att diskutera vilka konsekvenser det får. I stället för stöd ges det repressiva åtgärder och straff till dessa människor. Förutom att detta kan göra att människor blir hemlösa betyder det också att Sverige vid ett sådant scenario kan frångå rättsstatens principer om att alla är lika inför lagen. Om de fattiga hyresgästerna vräks från sina bostäder när en familjemedlem begår brott måste det rimligen även gälla rika bostads- och villaägare. Detta kan anses vara ett sätt att minska kriminaliteten i Sverige, men om oskyldiga vräks kan det inte bli ett tryggare Sverige.

När man bortser från bostadsotrygghet, bostadojämlighet, ökad boendesegregation, fördrivning och etnisk rensning, innebär det att acceptera tillståndet som ett resultat av hur bostadsmarknaden fungerar. Idag styrs bostadsmarknaden inte av behov, utan av vinstkrav. Det är ett grundläggande mänskligt behov att ha en sund och trygg boendemiljö och vid orimliga boendevillkor försvårar det för en människa att klara övriga delar av livet, såsom utbildning och arbete, vilket i sin tur spelar stor roll för hälsan. En tryggad boendesituation skapar mervärde för hela stadens samhälle. Därför behöver frågan om bostadsotrygga situationer analyseras i ljuset av bostadspolitiken som under en lång tid har präglats av en nyliberal ideologi och där en otrygg boendesituation har blivit en fråga för individen att själva ta itu med. Det är boenden med förbundna villkor som drabbar människor, bland annat genom ohälsa och riskfyllda situationer. För att vända denna utveckling är det nödvändigt med ett bostadspolitiskt omtag (Listerborn, 2020).

Gentrifieringsprocesser och dess konsekvenser bör få en ökad uppmärksamhet för att kunna planera ett hållbart samhälle, för att skapa en större förståelse om fenomenet. Processer som gentrifiering bör även förebyggas genom att exempelvis modifiera befintliga metoder eller nya planeringsstrategier för att undvika konflikter och minska de negativa effekterna på berörda människor. Därtill bör det först sättas vikt på att hantera de lokala utmaningarna, såsom främja integration genom att tillämpa åtgärder på både bostads- och arbetsmarknaden samt skapa fler mötesplatser eller säkra resurser, i stället för att fokusera på att förbättra stadens globala attraktionskraft och flytta problemet någon annanstans samt bilda segregation i andra bostadsområden.

8.2. Metod- & teoridiskussion

För att samla empirin som förser med relevant data genomfördes en litteraturstudie och telefonintervjuer med 5 informanter. Tillämpningen av två metoder var en styrka eftersom det gav en bredare insamling av data. Informanter var hyresgäster som bor eller bodde i Mjölnerparken. Det är viktigt att beakta studiens validitet och reliabilitet; om vilken relevans den har för undersökningssyftet och hur pålitlig empirin är (Bryman, 2018).

Undersökningsmetoden, kvalitativa telefonintervjuer, gör att reliabiliteten kan ifrågasättas, eftersom intervju svaren varierar beroende på vilka hyresgäster som intervjuades. Detta betyder att ett urval av helt andra hyresgäster skulle kunna frambringa annorlunda empiri och

studien hade baserats på andra infallsvinklar. Det skiljer också givetvis på vilken boendesituation en hyresgäst upplever och hur missnöjd den känner sig. Informanternas svar behandlar deras individuella upplevelser och åsikter, därav blir studieresultatet inte generaliserbar. Men det kan vara tillämpligt på liknande situationer för att förstå fenomenet gentrifiering och hur det kan te sig. Informanterna besvarade intervjufrågorna öppet samtidigt som det fanns utrymme för följdfrågor, vilket förstärker validiteten. Ålder kan också vara en faktor som påverkar resultatet, eftersom de äldre vuxna känner sig mer drabbade än till exempel yngre vuxna eller ungdomar. Något som stärkte validiteten i de kvalitativa intervjuerna är att informanterna besvarade intervjufrågorna öppet och fritt samtidigt som följdfrågor ställdes. Mina språkkunskaper har gjort det möjligt för hyresgäster som inte kan danska språket att bli hörda och kunna yttra sig.

Ett bättre metodval kan vara fysiska intervjuer, vilket hade gjort det möjligt att se ansiktsuttryck och avläsa kroppsspråk samt underlättat kommunikationen och uppfattningen av upplevelser och åsikter. Det hade tillfört bättre uppfattning och gett tydligare intryck för intervjuaren samt uppnått högre validitet, men telefonintervjuerna försåg ändå med olika perspektiv till projektet, vilket i sin tur gav en nyanserad bild om fallet. Fler djupgående intervjuer skulle möjligen kunna ge bättre insikt och fler infallsvinklar, vilket också höjer validiteten och även stärker studiens påståenden. Det kan även handla om att komplettera med relevanta val av undersökningsmetod för att besvara studiens syfte. Till exempel genom att utarbeta en kvalitativ enkät som möjliggör en generalisering eller etnografiska studier som hade försett med ett bredare perspektiv och en mer representativ bild. Det hade också försett med att nå fler hyresgäster och skapat en mer övergripande uppfattning om Mjölnerparkens projekt och hyresgästernas upplevelser. Dock hade dessa processer varit tidskrävande och omfattande. Slutresultaten påverkas av studiens avgränsning och aspekter som undersöks, vilka är social hållbarhet, inflytande, projektstyrning och nuvarande boendevillkor under projektprocessen.

Urvalet gällde hyresgäster som bor i Mjölnerparken oavsett kön, ekonomisk situation och bakgrund, eftersom undersökningssyftet avser hyresgästernas upplevelser, tankar och åsikter. Därför kunde urvalet inte förbättras ytterligare. Med större tidsramar för studien skulle mer tid avsättas på att fördjupa och utveckla metodval samt utarbeta processen bättre, vilket hade stärkt studiens förankring och hade kunnat påverka slutresultatet.

Detsamma gäller analytiska begreppen som valdes utifrån relevans och erfarenhet men som hade kunnat slipas ytterligare i mån av tid. Etnisk rensning gick att koppla till mitt resultat men visade inte lika mycket konsensus som socialt hållbar stadsutveckling, boendesegregation och bostadsotrygghet. Anledningen till att den valdes som ett analytiskt begrepp var att det hänger ihop med begreppet folkfördrivning. Etnisk rensning har ändå kunnat förknippas med empirin och gett nya vinklar samt påvisats som en konsekvens av gentrifiering i längden. Eftersom projektet utgår ifrån en uppdelning mellan “västliga” och “icke-västliga”, vilket gör att området i längden kan bli etniskt homogent genom att fördriva och försumma en oönskad ras.

8.3. Min forskarroll, idéns ursprung & hur problemet har identifierats och hanterats

Studiens frågeställning identifierades med hjälp av en bekant hyresgästs upplevelser som jag fick ta del av. Hen klagade över hanteringen av projektet och hur de som hyresgäster behandlas. Jag var redan intresserad av att undersöka fenomenet gentrifiering tidigare. Då skrev jag en reflektion om bostadsrivningen i Ringen, Hanaskog och dess kritiska uttalanden samt hur Sverige vill efterlikna Danmarks bostadspolitik. Således gjorde min personliga anknytning till Mjölnerparken och att det ofta talas om att området genomgår en gentrifieringsprocess att jag valde att undersöka det. Efter att jag hörde om projektet ur ett boendeperspektiv var det enbart att hitta en infallsvinkel för studien. Därefter tittade jag närmare på projektet och fick reda på att det har blivit internationellt kritiserat av politiker, jurister och tjänstemän. Det vore dock bättre om jag hann göra en förstudie om projektet för att ha ett bredare perspektiv under skrivningen.

Således skapar sig min forskarroll en sympatisk anknytning med hyresgästernas situation, eftersom jag är bekant med någon av dem och vill lyfta fram deras röster. Jag håller mig kritisk till politiska beslut som bygger på diskriminerande och rasistiska grunder. Det är ytterst viktigt att undersöka detta fenomen vidare och i större skala för att uppmärksamma konsekvenserna av färdiga projekt för att jämföra före och efter gentrifieringsprocessen i områdena. Det är också väsentligt att idag avslöja politiska agendan och avsikterna som döljs i retoriken som går emot mänskliga rättigheter. Därtill belysa hur Sverige kan gå i skev

riktning utan att reflektera över negativa konsekvenser, vilket kan resultera i att drabba de som har det allra svårast i samhället.

Referenser:

Forskningspublikationer:

- Anguelovski, I., Cole, H. V., O'Neill, E., Baró, F., Kotsila, P., Sekulova, F. & Triguero-Mas, M. (2021). Gentrification pathways and their health impacts on historically marginalized residents in Europe and North America: Global qualitative evidence from 14 cities. *Health & place*, 72, 102698.
- Atkinson, R. (2000). Measuring gentrification and displacement in Greater London. *Urban studies*, 37(1), 149-165
- Atkinson, R. (2002). *Does gentrification help or harm urban neighbourhoods? An assessment of the evidence-base in the context of new urban agenda* (Vol. 5). Bristol: ESRC Centre for Neighbourhood Research.
- Atkinson, R., & Bridge, G. (2004). *Gentrification in a Global Context*. Routledge.
- Atkinson, R., Wulff, M., Reynolds, M. & Spinney, A. (2011) *Gentrification and displacement: the household impacts of neighbourhood change*, AHURI Final Report No.160. Melbourne: Australian Housing and Urban Research Institute.
- Blomé, G & Annadotter, K. (2020). Urbant utvecklingsarbete i Landskrona: Balanserad gentrifiering i samverkan, i riktning mot integration. Stockholm: KTH. <http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kth:diva-271911>
- Bryman, A., & Bell, E. (2017). Företagsekonomiska forskningsmetoder (upplaga 3.). *Stockholm: Liber*.
- Bryman, A. (2018). Samhällsvetenskapliga metoder (upplaga 3). *Malmö: Liber*.
- Burnett, J. (1986). *A social history of housing 1815-1985*. Taylor & Francis Books Ltd; New edition
- Cell, J. W. (1982). *The highest stage of white supremacy*. Cambridge University Press.
- Clay, P. L. (2010). *The Mature revitalized Neighborhood: Emerging Issues in Gentrification*. i L. Lees, T. Slater, & E. Wyly, *The Gentrification Reader* (s. 37-39). New York: Routledge
- Cox, J., Fell, D. & Thurstain-Goodwin, M. (2002). Red man, green man. A review of urban sustainability indicators. RICS Foundation, London.
- Davidson, M., & Lees, L. (2005). New-built 'gentrification' and London's riverside renaissance. *Environment and planning A*, 37(7) 1165-1190.
- Ekblad, S. (2019). Behovsstyrda cirkelträffar i grupp för nyanlända kvinnor med barn minskar upplevd oro/stress om framtiden. En kvalitetssäkring på fem orter. *Socialmedicinsk tidskrift*, 96(1), 85–94.
- Gu, Z., & Zhang, X. (2021). Framing social sustainability and justice claims in urban regeneration: A comparative analysis of two cases in Guangzhou. *Land Use Policy*, 102, 105334. <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2020.105224>
- Harvey, D. (1989). From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in Late Capitalism. *Geografiska Annaler. Series B. Human Geography* 71(1), 3-17
- Hassner, P. (1997). *Violence and Peace: From the Atomic Bomb to Ethnic Cleansing*. Central European University Press.
- Hedenfelt, E. (2013). *Hållbarhetsanalys av städer och stadsutveckling: ett integrerat perspektiv på staden som ett socioekologiskt, komplext system*. Malmö university, Department of Urban Studies.
- Hedin, K. (2010). *Gentrifiering, socialgeografisk polarisering och bostadspolitiskt skifte*. Lund: Lund Universitet.
- Holgersson, H & Thörn, C. (2014). *Gentrifiering*. (upplaga 1). Lund: Studentlitteratur.
- Hopper, K., Susser, E., & Conover, S. (1985). Economies of Makeshift: Deindustrialization and Homelessness In New York City. *Urban Anthropology and Studies of Cultural Systems and World Economic Development*, 183-236.
- Jacobs, J. (1961). *The Death and Life of Great American Cities*. Vintage.
- Jaynes, G. D. E., & Williams Jr, R. M. (1989). *A common destiny: Blacks and American society*. National Academy Press.

- Jørgensen, M. (2015). Research-Policy Dialogues in Denmark. In Scholten, P., Entzinger, H., Pennix, R., Verbeek, S. (Eds). Integrating Immigrants in Europe: Research-Policy Dialogues, (275–292) London: Springer International Publishing.
- Kasinitz, P. (1984) Gentrification and Homelessness: The Single Room Occupant and the Inner City Revival. *Urban and Social Change Review*, 17(1), 9-14.
- Kawachi, I., & Berkman, L. F. (2003). *Neighborhoods and health*. Oxford University Press.
- Kennedy, M., & Leonard, P. (2001). *Dealing with neighborhood change: A primer on gentrification and policy choices*. Washington, DC: Brookings Institution Center on Urban and Metropolitan Policy.
- Kriznik, B. (2018). Transformation of deprived urban areas and social sustainability : A comparative study of urban regeneration and urban redevelopment in Barcelona and Seoul. *Urbani Izziv*, 29(1), 83–95.
- Larsen, H. G., & Hansen, A. L. (2008). Gentrification—gentle or traumatic? Urban renewal policies and socioeconomic transformations in Copenhagen. *Urban Studies*, 45(12), 2429-2448.
- Lees, L. (2000). A reappraisal of gentrification: towards a ‘geography of gentrification’. *Progress in human geography*, 24(3), 389-408.
- Lees, L. (2008). Gentrification and social mixing: towards an inclusive urban renaissance?. *Urban studies*, 45(12), 2449-2470.
- Lees, L. (2014). The urban injustices of new Labour's “New Urban Renewal”: The case of the Aylesbury Estate in London. *Antipode*, 46(4), 921-947.
- Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. (2008). *Gentrification*. Routledge.
- Lees, L., Slater, T. & Wyly, E. K. (2010). *The gentrification reader* (Vol. 1). London: Routledge.
- Ley, D. (1996). The New Middle Class and the Remaking of the Central City, Oxford: Oxford University Press. 383 pp. (ISBN 0-19-823292-6). *Sociology*, 33(3), 645-678.
- LeGates, R. T., & Hartman, C. (1982). Gentrification-Caused Displacement. *The Urban Lawyer*, 14(1), 31–55. <http://www.jstor.org/stable/27893097>
- LeGates, R. T. & Hartman, C. (2013). The anatomy of displacement in the United States. In *Gentrification of the City* (pp. 194-219). Routledge.
- Lilja, E. (2011). *Den segregerade staden: tre kvarter i Stockholms innerstad*. Stockholm: Stockholmia förlag.
- Lin, Y., Zhang, X., & Geertman, S. (2015). Toward smart governance and social sustainability for Chinese migrant communities. *Journal of Cleaner Production*, 107, 389–399. <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2014.12.074>
- Lunneblad, J., Sernhede, O. (2021). Fra velfærdsstat til boligselskab. *Social Kritik Tidsskrift for social analyse & debat*, 33 (164), 26-31. <https://gup.ub.gu.se/publication/318943>
- Lyons, M. (1996). Gentrification, socioeconomic change, and the geography of displacement. *Journal of Urban Affairs*, 18(1), 39-62.
- Marcuse, P. (1985). Gentrification, abandonment, and displacement: Connections, causes, and policy responses in New York City. *Wash. UJ Urb. & Contemp. L.*, 28, 195.
- Massey, D. S. & Denton, N. A. (1988). The dimensions of residential segregation. *Social forces*, 67(2), 281-315. [doi:10.1093/sf/67.2.281](https://doi.org/10.1093/sf/67.2.281). [JSTOR 2579183](https://www.jstor.org/stable/2579183).
- Mayer, M., Thörn, C., & Thörn, H. (2016). *Urban uprisings: challenging neoliberal urbanism in Europe*. London: Palgrave Macmillan.
- McKenzie, S. (2004). Social Sustainability: Towards some Definitions. Hawke Research Institute Working Paper.
- Morris, A. (2017). “It was like leaving your family”: Gentrification and the impacts of displacement on public housing tenants in inner-Sydney. *Australian Journal of Social Issues*, 52(2), 147-162. <https://doi.org/10.1002/ajs4.10>
- Murphy, L. (2008). Third-wave gentrification in New Zealand: The case of Auckland. *Urban Studies*, 45(12), 2521-2540.

- Newman, K. & Wyly, E. K. (2006). The right to stay put, revisited: Gentrification and resistance to displacement in New York City. *Urban studies*, 43(1), 23-57.
- Schabas, W. A. (2003). 'Ethnic Cleansing' and Genocide: Similarities and Distinctions. *European Yearbook of Minority Issues Online*, 3(1), 109-128. doi:10.1163/221161104X00075.
- Slater, T. (2014) Saknaden efter Marcuse – om gentrifiering och bortträngning. I Holgersson, H. Thörn, C. (red.) *Gentrifiering*. Lund: Studentlitteratur.
- Slater, T. (2006). The eviction of critical perspectives from gentrification research. *International journal of urban and regional research*, 30(4), 737-757
- Smith, N. (1996). *The new urban frontier: Gentrification and the revanchist city*. Psychology press. doi: 10.1007/s11524-020-00448-4
- Smith, G. S., Breakstone, H., Dean, L. T., & Thorpe, R. J. (2020). Impacts of gentrification on health in the US: A systematic review of the literature. *Journal of Urban Health*, 97, 845-856. doi: 10.1007/s11524-020-00448-4
- Stren, R. E. & Polése, M. (2000). *The social sustainability of cities: Diversity and the management of change*. University of Toronto press.
- Swyngedouw, E., Moulaert F. & Rodriguez, A. (2002). Neoliberal Urbanization in Europe: Large-Scale Urban Development Projects and the New Urban Policy. *Antipode*, 34(3), 542-577.
- Thörn, H. & Holgersson, C. (2014). *Gentrifiering*. Studentlitteratur AB: Lund.
- Timberlake, J. M. (2015). Residential segregation. *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Race, Ethnicity, and Nationalism*, 1-4.
- Uslaner, E. M. (2000). "Producing and Consuming Trust". *Political science quarterly*, 115(4), 569-590
https://www.researchgate.net/publication/293649553_Residential_Segregation
- Wang, Y. (2011). *Urban Housing Demolition and Household Relocation Compensation: A Case Study of Compensation Practices in China Based on SIA* (Doctoral dissertation).
https://frw.studenttheses.ub.rug.nl/990/1/Master_Thesis_Yi_Wang_S2057433.pdf
- Williams, D. R. & Collins, C. (2016). Racial residential segregation: a fundamental cause of racial disparities in health. *Public health reports*.
- Wrona, A. (2020). Gentrification as part of urban development. *Biblioteka Regionalisty*, (20).
- Wyly, E. K., & Hammel, D. J. (2004). Gentrification, segregation, and discrimination in the American urban system. *Environment and Planning a*, 36(7), 1215-1241.
- Yu, T., Shen, G. Q., Shi, Q., Zheng, H. W., Wang, G., & Xu, K. (2017). Evaluating social sustainability of urban housing demolition in Shanghai, China. *Journal of Cleaner Production*, 153, 26-40.
<https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2017.03.005>
- Zwęglińska-Gałecka, D. (2021). Rural gentrification in central and Eastern Europe. *Polish Sociological Review*, 216(4), 533-551.

Offentliga dokument:

- Bolig- og Planstyrelsen. (2022). *Liste over parallelsamfund pr. 1. december 2022*. Indenrigs og boligministeret.
<https://im.dk/Media/638054017996341610/Parallelsamfundslisten%202022.pdf>
- Helhedsplan. (2021). *Mjølnerparken & Hothers Plads*. https://mjolnerparken.dk/wp-content/uploads/2021/06/Helhedsplan-2021-05-06_MP_Praesentation_A3_Semi.pdf
- Från Helhedsplan. (2021). *Mjølnerparken & Hothers Plads* [Fotografi]. https://mjolnerparken.dk/wp-content/uploads/2021/06/Helhedsplan-2021-05-06_MP_Praesentation_A3_Semi.pdf
- Regeringen. (2013). *Udsatte boligområder – De næste skridt*. Udgivet af Ministeriet for By, Bolig og Landdistrikter.
<http://www.ft.dk/samling/20121/almdel/uu/bilag/102/1247356.pdf>

- Regeringen. (2018). *Parallelsamfund i Danmark*. <https://www.regeringen.dk/media/4836/analyse-om-parallelsamfund-09>
- Regeringskansliet. (2020). *DANMARK – Mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer: situationen per den 31 december 2020*. <https://www.regeringen.se/contentassets/673f3bc661e2421dac3e1c8786c29e04/danmark--manskliga-rattigheter-demokrati-och-rattsstatens-principer-2020.pdf>
- Økonomi- og Indenrigsministeriet. (2019). *Redegørelse om parallelsamfund*. https://im.dk/Media/637589316871543335/redegoerelse-om-parallelsamfund_web_final-a.pdf
- Östra Göinge kommun. (2019). *Översiktsplan för Östra Göinge -Skånes gröna hjärta platsen för Skånes gröna hjärta*. https://www.ostragoinge.se/wp-content/uploads/2013/01/oversiktsplan-for-ostra-goinge-kommun_lk.pdf

Webbsidor:

- Almen modstand. (u.å.). Vores politiske grundlag og vores arbejdsprincipper. Almen modstand. <https://www.almenmodstand.dk/om-os>
- Andersson, K. (2022). "Du kan helt enkelt säga nej". Sveriges Arkitekter. <https://www.arkitekt.se/blogg/blogg-disorder/du-kan-helt-enkelt-saga-nej/>
- Från Arkitektgården. (u.å.). KV. Ringen. Arkitektgården [Fotografi]. <https://arkitektgarden.se/project/1367/>
- Avedian, V. (2022). *Folkfördrivning, etnisk rensning och folk mord*. SO-rummet. <https://www.so-rummet.se/kategorier/folkfordrivning-etnisk-rensning-och-folkmord>
- Boverket. (2014). *Flyttmönster till följd av omfattande renoveringar*. <https://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2014/flyttmonster-omfattande-renoveringar.pdf>
- Boverket. (2022). *Det ska finnas plats för livet i en tät stad!*. Boverket. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/stadsutveckling/fortatning-av-stader/>
- Boverket. (2023). *Vad är boendesegregation?*. <https://www.boverket.se/sv/samhallsplanering/boendesegregation/om-boendesegregation>
- Bovita. (u.å.). *Tids- og procesplan*. <https://mjolnerparken.dk/beboerinformation/tids-og-procesplan/>
- Från Bovita. (u.å.). *Tids- og procesplan* [Tidslinje]. <https://mjolnerparken.dk/beboerinformation/tids-og-procesplan/>
- Briney, A. (2020). "Overview of Gentrification." ThoughtCo. <https://www.thoughtco.com/gentrification-and-its-impact-on-urbancore1435781#:~:text=Production%2Dside%20theory%20is%20associated,as%20opposed%20to%20inner%20cities>
- Danmarks Almene Boliger. (2023). Hvem er på listen over udsatte boligområder (den tidligere 'ghettolisten') 2022?. Danmarks Almene Boliger. <https://bl.dk/politik-og-analyser/temaer/her-er-listen-over-parallelsamfund/>
- Google maps. (2023). *Mjølnerparken*. Flygfoto [Kartografiskt material] <https://goo.gl/maps/Rt4Aoxku2ydxWdi26>
- Google maps. (2023). *Ringen, Hanaskog*. Flygfoto [Kartografiskt material] <https://goo.gl/maps/P47N2NmLL6JYQ8Zx7>
- Göingehem. (u.å.). *När du bor i ett hus som ska rivs*. Göingehem. <https://www.goingehem.se/artikel/nar-du-bor-i-ett-hus-som-ska-rivas>
- Göingehem. (u.å.). *Ringen, Hanaskog*. Göingehem. <https://www.goingehem.se/artikel/ringen-hanaskog>
- Nationalencyklopedin. (2023). *Etnisk rensning*. <https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/etnisk-rensning>
- NLIHC. (2019). *Gentrification and Neighborhood Revitalization: WHAT'S THE DIFFERENCE?* <https://nlihc.org/resource/gentrification-and-neighborhood-revitalization-whats-difference>
- NREP. (u.å.). *Mjølnerparken skal være en tryk, blandet bydel*. <https://nrep.dk/projekter/mjoelnerparken/>
- Picardo, E. (2022). *Gentrification: Definition, Causes, Pros & Cons*. Investopedia. <https://www.investopedia.com/terms/g/gentrification.asp>

- Transport-, Bygnings og Boligministeriet (2017). *Ghettoliste 2017*. Transport-, Bygnings og Boligministeriet. <https://www.trm.dk/da/nyheder/2017/ghettolisten-2017>
- Från Sejersen, E. (2018). *Halvdelen af Mjølnerparken er tæt på salg*. [Fotografi]. <https://politiken.dk/indland/hovedstaden/art7649576/Halvdelen-af-Mj%C3%B8lnerparken-er-t%C3%A6t-p%C3%A5-salg>
- Sjöström, J. (2022). *Våra byar*. Östra Göinge kommun. <https://www.ostragoinge.se/kommun/om-ostra-goinge/orter/>
- Sveriges miljömål. (u.å.). *Hållbar stadsutveckling*. <https://www.sverigesmiljomal.se/atgardsomraden/hallbar-stadsutveckling/#:~:text=Med%20h%C3%A5llbar%20stadsutveckling%20menas%20en,exempel%20inom%20%C3%A5tg%C3%A4rdsomr%C3%A5det%20h%C3%A5llbar%20stadsutveckling>
- United Nation. (u.å.). *Ethnic cleansing*. <https://www.un.org/en/genocideprevention/ethnic-cleansing.shtml>
- United Nation Global Compact. (u.å.). *Social sustainability*. <https://unglobalcompact.org/what-is-gc/our-work/social>

Media:

- Andersen, H. S. (2016). *Adjungeret professor: Det bedste ville være at fjerne ghettolisterne*. Altinget. <https://www.alinget.dk/by/artikel/adjungeret-professor-det-bedste-ville-vaere-at-fjerneghettolisterne>
- Boligen. (2020). *Ghettopakke: Beboere stævner staten*. Boligen. <https://fagbladetboligen.dk/alle-nyheder/2020/maj/ghettopakke-beboere-staevner-staten/>
- Chong, E. (2017). *“Examining the Negative Impacts of Gentrification.”* Georgetown Law. www.law.georgetown.edu/poverty-journal/blog/examining-the-negative-impacts-of-gentrification/.
- Cwejman, A. (2022). *Danmark visar vägen ur integrationsproblemen*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/ledare/danmark-visar-v%C3%A4gen-ur-integrationsproblemen-1.63536353>
- Dagens Nyheter. (2022). *“Ickevästliga” danskar måste flytta när andelen “västliga” ska öka i utsatta områden*. <https://www.dn.se/varlden/ickevastliga-danskar-maste-flytta-nar-andelen-vastliga-ska-oka-i-utsatta-omraden/>
- Ellebjerg, G. (2021). *Carl-Johans hem ska bort: “De river upp min historia och min sons barndomshem”*. Hem & Hyra. <https://www.hemhyra.se/reportage/carl-johans-hem-ska-bort-de-river-upp-min-historia-och-min-sons-barndomshem/>
- Hansen, S. M. (2020). *Beboere i Mjølnerparken lægger sag an mod ministerium - føler sig diskrimineret*. Tv2 kosmopol. <https://www.tv2kosmopol.dk/koebenhavn/beboere-i-mjoelnerparken-laegger-sag-mod-ministerium-foeler-sig-diskrimineret>
- Holst, E. Q. & Houliand, C. (u.å.). *Politiske reaktioner på ghettoudspil: Jeg får ondt i hovedet*. Altinget. <https://www.alinget.dk/artikel/politiske-reaktioner-paa-ghetto-udspiljeg-faar-ondt-i-hovedet>
- Ismail, E. (2018). *Danmark inför repressiva lagar mot boende i utsatta områden*. Arbetarbladet. <https://www.arbetarbladet.se/2018-08-09/danmark-infor-repressiva-lagar-mot-boende-i-utsatta-omraden>
- Jørgensen, K. (2021). *Nu skal Mjølnerparken være tryk og attraktiv*. Dagens byggeri. <https://www.dagensbyggeri.dk/artikel/117042-nu-skal-mjølnerparken-vaere-tryk-og-attraktiv>
- Kanina, M. (2021). *Oro bland boende i hanaskog efter rivningsbeslut*. Sveriges Radio. <https://sverigesradio.se/artikel/oroligheter-bland-boende-i-hanaskog-efter-rivningsbeslut>
- Kärrholm, F. (2021). *Sverige bör ta efter Danmark i kampen mot brottsligheten*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/ledare/sverige-b%C3%B6r-ta-efter-danmark-i-kampen-mot-brottsligheten-1.53785349>
- Larsen, T. S. (2018). *Lektor: “Riv den ghettoliste ned, hr. minister”*. Altinget. <https://www.alinget.dk/by/artikel/lektor-riv-den-liste-ned-hr-minister>
- Larsson, H. (2022). *Östra Göinge vill locka med nya bostäder*. Svt Nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/allmannyttans-ordforande-darfor-maste-ringen-i-hanaskog-rivas>

- Lindell, M. L. (2021). River 111 lägenheter – ska bygga bostadsrätter. Kb Mosaik. <https://mosaik.kristianstadsbladet.se/nyheter/river-111-lagenheter-ska-bygga-bostadsratter-c2ecde8b/>
- Lindén, J. (2021). Oppositionen: Rivning av hyreshusen förändrar hela samhället. Kb Mosaik. <https://mosaik.kristianstadsbladet.se/nyheter/oppositionen-rivning-av-hyreshusen-forandrar-hela-samhallet-c113fae9/>
- Lund, G. (2023). *Regeringen ska inte syssla med kollektiv bestraffning*. Göteborgs-Posten. <https://www.gp.se/frira-ord/regeringen-ska-inte-syssla-med-kollektiv-bestraftning-1.93828933>
- Newsfounded. (u.å.). *Hans bostad revs när byarna i Östra Göinge lockade medelklassen*. <https://newsfounded.com/sweden/hans-bostad-revs-nar-byarna-i-ostra-goinge-lockade-medelklassen/>
- News Øresund. (2018). *Debatt om socialt utsatta områden har blossat upp i Danmark*. Øresunds Institutet. <https://www.oresundsinstitutet.org/debatt-om-socialt-utsatta-omraden-har-blossat-upp-i-danmark/>
- News Øresund. (2019). *300 av 520 familjer måste flytta från Mjølnerparken*. Øresunds Institutet. <https://www.oresundsinstitutet.org/300-av-520-familjer-maste-flytta-fran-mjolnerparken/>
- News Øresund. (2020). *Hälften av lägenheterna säljs i utsatta området i Mjølnerparken*. <https://www.newsosund.se/halften-av-lagenheterna-saljs-i-utsatta-området-mjolnerparken/>
- Nilsson. (2022). *Bostäder rivs i danska Gellerupparken – ska ge mer blandad befolkning*. Svt Nyheter. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/skane/i-danska-gellerupparken-rivs-bostader-for-att-fa-en-mer-blandad-befolkning>
- Norra Skåne. (2022). *En röst på KD är inte en röst på bostäder åt alla*. <https://www.nsk.se/debatt/en-rost-pa-kd-ar-inte-en-rost-pa-bostader-at-alla-0775dd5e/>
- Nyhetsbyrån Järva. (2022). *Svensk och dansk bostadskamp i samtal*. <https://www.nyhetsbyranjarva.se/svensk-och-dansk-bostadskamp-i-samtal/>
- O'Sullivan, F. (2020). *How Denmarks "Ghetto list" is ripping apart migrant communities*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/world/2020/mar/11/how-denmarks-ghetto-list-is-ripping-apart-migrant-communities>
- Polisnytt. (2023). *Danmarks krig mot "ghetton" hyllas och kritiserar*. <https://polisnytt.se/media/363>
- Ravhed, J. (2021). *Över 100 lägenheter rivs i Hanaskog*. Sveriges Radio. <https://sverigesradio.se/artikel/over-100-lagenheter-rivs-i-hanaskog>
- Relander, O. (2022). *M river "utsatt område"*. Socialisterna. <https://www.socialisterna.org/m-river-utsatt-omrade/>
- Ritzau. (2018). *Ekspert om straffzoner: Regeringen gambler med retssikkerheden*. DR. <https://www.dr.dk/nyheder/indland/ekspert-om-straffzoner-regeringen-gambler-med-retssikkerheden>
- Ritzau. (2018). *Danmarks statsminister: "Ghettona" ska rivas*. Svenska Dagbladet. <https://www.svd.se/a/vmOm7p/danmarks-statsminister-ghettona-ska-rivas>
- Sheikh, J. (2017). *Mjølnerparken i tal. Udgivet af Politiken*. Politiken. <https://politiken.dk/indland/art5819681/Mjølnerparken-i-tal>
- Sjögren, A. (2022). *Fattiga tvingas flytta när området rivs – vill locka medelklassen*. Aftonbladet. <https://www.aftonbladet.se/nyheter/a/MLyjvt/fattiga-tvingas-flytta-nar-området-rivs-vill-locka-medelklassen>
- Svahnström, J. (2018). *Så ska Lökke riva Danmarks ghetton*. Borås Tidning. <https://www.bt.se/ledare/svahnstrom-sa-ska-lokke-riva-danmarks-ghetton/>
- Söderlund, L. (2018). *Invånare i så kallade danska ghetton upprörda över hårdare straff: "Om du bor på andra sidan gatan har du flera rättigheter"*. Svenska Yle. <https://svenska.yle.fi/a/7-1287606>

Bilaga 1

Intervjuguide

Semistrukturerad intervju - 20 intervjufrågor

Upplevelse & Påverkan

- Hur ser din boendesituation ut just nu?
- Har du upplevt tvångsflyttning?
- Hur beskriver du stadsförnyelseprocessen i Mjölnerparken och hur upplever du den?
- Upplever du att stadsförnyelseprocessen påverkar din livssituation/livskvalite?
- Är du som hyresgäst nöjd med din nuvarande boendesituation?
- Har du känt dig involverad eller exkluderad i denna förändringsprocessen?

Boendevillkor (fysiska miljön, trygghet, boendekvalite)

- Hur upplever du förändringar i boendevillkoren och boendekvaliten?
- Hur har den fysiska miljön påverkats under stadsförnyelseprocessen?
- Hur har tryggheten påverkats i området?
- Upplever du att dina egna långvariga sociala nätverken har påverkats? Tror du att de kommer att påverkas?

Social hållbarhet

- Har du haft likvärdiga möjligheter och åtgärder som dina grannar? Har du haft tillgång till god livskvalite och -miljö som dina grannar?
- Tycker du att området har utvecklats i social jämlikhet?
- Har ni haft möjlighet för medborgardialog och blev ni behandlade på ett demokratiskt sätt under projektets grång? (*Blev du då enbart informerad eller fick du vara med att bestämma?*)

Projektets mål & Ghettopolitik

- Hur fick du reda på information om stadsförnyelseprojektet?
- Fick du en adekvat rådgivning, ersättning eller resonemang?
- Anser du att ghettopolitiken kommer att lösa problemen; hög andel befolkning med utländsk bakgrund, arbetslöshet, brottslighet och låg utbildningsnivå?
- Vad tycker du om ghettokonceptet?
 - o Vad tycker du om att regeringen vill att personer som begår en kriminell handling i ett ghettolista område ska straffas dubbelt?
 - o Vad tycker du om att kommuner och bostadsbolag ges möjligheten att vräka familjer om en familjemedlem är involverad i kriminalitet?
- Vad kunde ha blivit annorlunda eller förbättrats vad gäller stadsförnyelseprocessen?